

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Bc. David Dvořák

**Neziskové a příspěvkové organizace a jejich pozice ve formálním a
neformálním vzdělávání.**

Non-profit organizations and their position in the Czech formal and informal Education.

Praha, 2017

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Lorenzová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 5.dubna 2017

.....

Bc. David Dvořák

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí mé magisterské diplomové práce PhDr. Jitce Lorenzové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky a za velmi milou a podporující atmosféru, kterou dokáže navodit. Rovněž děkuji všem ředitelům, kteří trpělivě odpovídali na mé dotazy.

Anotace

Tématem diplomové práce je pozice neziskových a příspěvkových organizací v českém formálním i neformálním vzdělávání. V teoretické části je zmapována pozice neziskových organizací ve formálním a neformálním vzdělávání. Pozornost je věnována vymezení pojmů nezisková a příspěvková organizace, konceptům formálního a neformálního vzdělávání a zákonům upravujícím působení neziskových organizací v oblasti vzdělávání v České republice.

V praktické části je realizováno výzkumné šetření kvalitativního typu zaměřené na postavení NO a PO v oblasti formálního a neformálního vzdělávání z pohledu jejich ředitelů. Výzkum provedený na základě polostrukturovaných rozhovorů s řediteli neziskových organizací zjišťuje, jaké pozitivní i negativní jevy ovlivňují ve formálním i neformálním vzdělávání činnost uvedených organizací a jak probíhá spolupráce se státními úřady. K nejdůležitějším zjištěním patří zjištění, že neziskový sektor je plně etablovaný ve formálním i neformálním vzdělávání v České republice, že dostupnost grantů je dobrá, administrativní zátěž je ovšem vysoká. Dalším důležitým zjištěním je, že ředitelé jsou převážně spokojeni se stavem neziskového sektoru v České republice, s jeho podporou, šíří záběru, se spoluprací se státními úřady i místními samosprávami.

Klíčová slova

Neziskové organizace, školství, příspěvkové organizace, formální vzdělávání, neformální vzdělávání.

Annotation

Topic of the diploma thesis is the position of nonprofit and contributory organizations in czech formal and informal education. The theoretical part describes the position of nonprofit organizations in formal and informal education. Attention is paid to definition of the terms non-profit and contributory organization, the concepts of formal and informal education and the laws regulating the action of non-profit and contributory organizations in the field of education in the Czech Republic. In the practical part, the qualitative survey is realized, focused on the position of nonprofit and contributory organizations in the field of formal and informal education from the perspective of their directors. The research based of semi-structured interviews with directors of the nonprofit organizations finds what positive an negative effects influences activities of the stated organizations in formal and informal education and how is the cooperation with state authorities. Among the most important findings is, that the nonprofit sector is fully established in both formal and informal education in the Czech Republic, the availability of grants is good, although the administrative burden is very high. Another important finding is, that the directors are mostly satisfied with the state of nonprofit sector in the Czech Republic, with its support, width of coverage, cooperation with both state authorities and local governments.

Key words:

Nonprofit organizations, education, contributory organization, formal education, informal education

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretická část	10
2.1	Neziskový sektor	10
2.1.1	Role neziskových a příspěvkových organizací ve společnosti.....	10
2.1.2	Poslání neziskových organizací	11
2.2	Nestátní (nevládní) neziskové organizace (NNO).....	14
2.2.1	Spolek.....	15
2.2.2	Ústav.....	16
2.2.3	Sociální družstvo	17
2.2.4	Veřejně prospěšná společnost	18
2.2.5	Nadace.....	20
2.3	Příspěvková organizace	21
2.3.1	Historie příspěvkových a neziskových organizací v ČR.....	21
2.3.2	Právní postavení příspěvkových organizací	22
2.3.3	Hospodaření	23
2.4	Financování neziskových a příspěvkových organizací.....	23
2.4.1	Problematika grantů a dotací.....	24
2.4.2	Typy dotací.....	25
2.4.3	Dar.....	25
2.5	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace	26
2.6	Politika státu vůči NNO.....	27
2.6.1	Opodstatnění existence neziskových organizací	27
2.6.2	Poslání neziskového sektoru v současné společnosti.....	28
2.6.3	Odborné studie na téma neziskových organizací	28
2.7	Neziskové a příspěvkové organizace ve formálním a neformálním vzdělávání	32
2.7.1	Vzdělávání.....	32
2.7.2	Cíle ve vzdělávání	33
2.7.3	Formální vzdělávání	36
2.7.4	Neformální vzdělávání	36
2.7.5	Kompetence v neformálním vzdělávání.....	37
2.7.6	Neziskové organizace a škola	40
3	Výzkumná část	42

3.1	Cíl výzkumu.....	42
3.2	Výzkumná otázka	42
3.3	Design výzkumu	42
	Kvalitativní výzkum	42
3.4	Terén výzkumu a výzkumný vzorek.....	44
3.4.1	Charakteristika neziskových organizací orientovaných na vzdělávání, jejichž ředitelé tvořili výzkumný vzorek.....	45
	Centrum Generace Liberec o.p.s	45
	Dům dětí a mládeže Vikýř, Jablonec nad Nisou	46
	TEREZA centrum vzdělávání	48
	Cíle DDM Stodůlky:.....	50
	Botič o.p.s.....	50
	Charakteristika informantů:.....	51
3.5	Způsob analýzy dat	52
3.6	Fáze výzkumu:.....	52
3.7	Výsledky výzkumu	52
3.8	Centrum Generace	53
3.8.1	Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru	53
3.8.2	Závěr obsahové analýzy	58
3.9	Vykýř Jablonec	59
3.9.1	Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru	59
3.9.2	Závěr obsahové analýzy	64
3.10	Tereza o.p.s	65
3.10.1	Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru	65
3.10.2	Závěr obsahové analýzy	70
3.11	DDM Stodůlky.....	70
3.11.1	Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru	70
3.11.2	Závěr obsahové analýzy	76
3.12	Toulcův dvůr, Botič o.p.s.....	76
3.12.1	Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru	76
3.12.2	Závěr polostrukturovaného rozhovoru	81
4	Zodpovězení výzkumných otázek	81
5	Závěr.....	84

6	Použité zroje:	86
7	Seznam použitých zkratk:.....	91

1 Úvod

„Stát, který podporuje občanskou společnost, vytváří výhodné podmínky pro její přirozenou, autentickou sebestrukturaci.“ Václav Havel.

Téma svojí diplomové práce jsem si zvolil na základě prostředí, ve kterém se pohybuji. 18 let jsem pracoval pro neziskovou organizaci (Veřejná lyžařská škola), dalších 5 let jsem vedl svoji neziskovou organizaci S. K. Galea o.s. a nyní pátým rokem pracuji pro příspěvkovou organizaci Dům dětí a mládeže Praha 8 Spirála.

Od samého začátku mého působení v neziskových organizacích jsem vždy narážel na netransparentnost tohoto prostředí. V podstatě existující pravidla pro čerpání grantů a dotací, lze vysvětlovat tak volně, že to přímo svádí ke zneužívání, a nebo jsou tak složitá, že „obyčejná“ nezisková organizace (dále jen NO) nemá vůbec šanci se k penězům dostat. Nutné je využívat služeb specialistů – fundraiserů, což je samozřejmě drahé. I u těchto odborníků je z mé zkušenosti úspěšnost mezi 5 – 15% (žádost o grant/přidělení finančních prostředků). V současné době pracuji pro Spirálu, zřizovatelem je Hlavní město Praha (dále jen HLMP) a například s dotacemi na materiál není sebemenší problém. Zatím každý rok přišly v prosinci peníze s tím, že se musí do konce roku „utrátit“. Utrátit, doslova, neb se nikdy nejedná o dlouhodobou investici, ale o peníze které neplánovaně přijdou, a v případě neutracení by jinak zmizely v rozpočtu města. Naopak s finančními prostředky na platy je problém vždy. Takže mi z toho vyplývá, že nejde o lidi, ale jen o vybavení. Myslím si, že lidé jsou základ a že tato politika je cestou ke zmaru. Vždyť zkušený člověk dokáže se dvěma tenisáky zabavit 20 dětí celé dopoledne a amatér v luxusně vybavené kanceláři nedokáže nic.

Neziskový sektor má v demokratických zemích velmi významnou úlohu. Neziskové organizace zasahují do mnoha oblastí lidského života a lze říci, že úroveň tohoto sektoru je jedním z ukazatelů vyspělosti každé země. Česká republika prošla v posledních letech značně rozsáhlou rekonstrukcí soukromého práva. Zavedení nového občanského zákoníku mělo do českých právních poměrů neziskových organizací přinést mimo jiné zvýšení transparentnosti neziskového sektoru. Nový občanský zákoník¹ (Zákon pro lidi, © 2014) pracuje s pojmem veřejně prospěšná společnost a konkrétní vymezení tohoto pojmu měl

¹ Zákon pro lidi: Občanský zákoník. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

obsahovat zákon o statutu veřejné prospěšnosti. Nicméně tento zákon byl zamítnut, a tak původní záměr zavedení tohoto institutu do českých právních poměrů v podstatě ztrácí význam. Tyto a mnohé další úvahy mě přiměly, abych se nad postavením neziskového sektoru ve vzdělávání zamyslel hlouběji.

Hlavním cílem práce je zjistit názor vybraných ředitelů neziskových a příspěvkových organizací, na úlohu, poslání a fungování jejich organizací ve formálním a neformálním vzdělávání v české republice. Dílčím cílem je zjistit jejich spokojenost či nespokojenost s fungováním jejich organizací v prostředí České republiky.

Práce má teoreticko – empirický charakter. V teoretické části postupně přechází z rešerše odborné literatury do formulování teoretických východisek. Na základě poznatků získaných studiem dostupné literatury je vymezen pojem neziskové organizace a následně jsou blíže popsány právní formy nestátních neziskových organizací z pohledu legislativy upravující tyto organizace do konce roku 2015. Problematika je dále zasazena do kontextu formálního a neformálního vzdělávání. Po stránce metodologické se v teoretické části opírám o analýzu odborné literatury.

V empirické části se zabývám výzkumem na téma Pozice neziskových a příspěvkových organizací ve formálním a neformálním vzdělávání v České republice. Cílem výzkumu je zjistit názor ředitelů neziskových a příspěvkových organizací, na pozici jejich organizací ve formálním a neformálním vzdělávání v české republice. Výzkumný vzorek tvoří ředitelé pěti vybraných neziskových a příspěvkových organizací. Metodologie výzkumu je kvalitativní a metodou sběru dat je strukturovaný rozhovor.

2 Teoretická část

V teoretické části se zabývám vysvětlením základních pojmů: nestátní (nevládní) neziskové organizace, spolek, ústav, sociální družstvo, obecně prospěšná společnost, nadace, formální a neformální vzdělávání. Dále se zabývám postavením příspěvkových organizací ve formálním a neformálním vzdělávání, jejich financováním a popisem výzkumů v pedagogice.

2.1 Neziskový sektor

V České republice jsou nejčastěji prezentovány údaje o neziskovém sektoru ve třech vymezeních:

1. Vymezení používané Radou vlády pro nestátní neziskové organizace (RV NNO), obsahující vybrané právní formy (tzv. úzká definice – nestátní neziskové organizace, NNO) (Prouzová, Almani Tumová, 2015).

2. Vymezení používané v souvislosti s mezinárodním výzkumem Johns Hopkins University (tzv. strukturálně-operacionální definice) charakterizující soukromý neziskový sektor (non-profit/non-for-profit sector) jako soubor institucí existujících vně státních struktur, sloužící veřejným zájmům, vyznačující se pěti vlastnostmi či podmínkami, které musí organizace splnit, aby mohla být považována za neziskovou, přičemž je nutnost splnění všech pěti kritérií najednou, ať už v jakékoliv míře. Těmito znaky jsou: 1/ organized (institucionalizované); 2/ private (soukromé povahy); 3/ non-profit distributing (nerozdělující zisk); 4/ self-governing (samosprávné, nezávislé a autonomní); 5/ voluntary (dobrovolné). Jedná se o tzv. širokou definici – teoretické vymezení soukromého neziskového sektoru (Salamon a Anheier, 1997).

3. Vymezení používané Českým statistickým úřadem (ČSÚ) v rámci Satelitního účtu neziskových institucí (SÚNI), kde se využívá strukturálně-operacionální definice aplikovaná na realitu v České republice (ČSÚ, 2015b).

2.1.1 Role neziskových a příspěvkových organizací ve společnosti.

O roli neziskových organizací ve společnosti se vede rozsáhlá diskuse a je možné se setkat s množstvím i velice protichůdných názorů. Jejich praktickým výsledkem je však

přetrvávající podceňování přínosu neziskových organizací k rozvoji celé společnosti. V této kapitole se zabývám skutečností, proč vlastně NO existují a jaká je jejich úloha. Stát reaguje na požadavky společnosti se zpožděním, kdežto neziskové organizace jsou přímo spojeny s aktuálními potřebami občanů. Proto aktivity neziskových organizací často předcházejí reakcím veřejné správy. Neziskové organizace v rámci těchto aktivit přicházejí s novými prvky a službami, iniciují tak inovační proces v oblastech prospěšných občanům. Samotná účast občanů na řízení a správě neziskových organizací pomáhá kultivovat lidský potenciál, a tím působit výchovně na samotné občany. V neziskových organizacích se lidé vychovávají a motivují pro společné, veřejně prospěšné potřeby a cíle, učí se občanské uvědomělosti a sounáležitosti.

Soudobá odborná literatura většinou shrnuje bohatství rolí, které neziskové organizace ve společnosti hrají, a nepřehledné množství činností, které vykonávají, pod hlavičkou dvou základních funkcí, které obvykle označuje jako „expresivní“ (neziskové organizace propůjčují „hlas“ nejrozličnějším zájmům) a „servisní“ (poskytují služby). Mezinárodní srovnávací výzkumy zároveň naznačují, že v různých zemích, v různých politických režimech a v různých „welfare mixech“ poměr mezi oběma funkcemi kolísá.(16), (Pospíšil a kol. 2009)

2.1.2 Poslání neziskových organizací

Vznik nevládních neziskových organizací v průběhu 19. století je odrazem rozvoje občanské společnosti po Velké francouzské revoluci v Evropě, USA a Kanadě. K tomu, aby takové společnosti vznikaly, byla nutná určitá idea, která vedla zakladatele organizací k tomu, aby se spojili s jinými lidmi, kteří měli obdobné zájmy. Základními hodnotami byly a i jsou solidarita, spravedlnost a dobrovolnost. V Českých podmínkách to byli například hasiči, ale především první česká tělovýchovná organizace Sokol, kterou v roce 1862 založili Tyrš s Fügnerem. Drücker (1994) tento jev nazývá posláním, které vyjadřuje smysl existence určitého subjektu. V případě NO se jedná o určitý typ skupinového zájmu lidí, které spojuje společná idea. Idea NO nám říká, proč organizace existuje a čeho chce tato organizace dosáhnout. V podstatě jsou zde proto, aby změnily společnost a život jednotlivce k lepšímu. Je jedno zdalepší komunikaci mezi lidmi, sportemlepší fyzickou i duševní kondici, anebo zdaochrání majetek jednotlivce.

O poslání neziskového sektoru ve společnosti se vede diskuze a často se setkáváme s rozdílnými názory. Neziskové organizace posilují pocity solidarity a komunity ve společnosti. Pomáhají lidem budovat tzv. „sociální kapitál“, povzbuzují procesy tvorby důvěry, vzájemné spolupráce, na kterých závisí fungování demokracie i trhu. Neziskové organizace vyplňují prostor mezi státem a občanem a umožňují mu účastnit se na veřejné politice jiným způsobem, než prostřednictvím voleb nebo referend.

Funkce neziskového sektoru se tak dají dělit do pěti oblastí.

- funkce právní – snaží se prosazovat a hájit zájmy skupiny společnosti, která je většinou menšinová, protože majoritní názor bývá často automaticky zohledňován. S tímto případem se můžeme setkat v oblasti ochrany životního prostředí nebo při ochraně lidských práv
- funkce inovační – pohybuje se v oblastech, které jsou zpravidla nevýnosné, tedy pro stát velmi rizikové. Neziskový sektor v takové situaci plní funkci „pokusného králíka“
- funkce pomocná – NNO poskytují veřejnosti ty služby, které na trhu nenajdou, a jejich snahou je vytvořit ze společnosti pospolitou skupinu. Zpravidla se jedná o pomoc těm, kteří ji potřebují a nemohou si dovolit ty služby, které jsou běžně k mání. Organizace tak velmi často představují samaritány, kteří prokazují milosrdenství a pomoc druhým a shledávají v tom své poslání
- funkce participační – obyčejní lidé se tak díky NNO mohou aktivně podílet na rozvoji společnosti. Organizace na oplátku nabízejí možnost případné prezentace vlastních názorů. Podle průzkumu [Frič 1998] tuto funkci zastává pouhá pětina organizací v celém neziskovém sektoru. Zvýšení tohoto čísla, by zapříčinilo zapojení větší části populace do „aktivního života“
- funkce demokratizující (školicí) – NNO napomáhají rozvíjení svých jednotlivých členů a tím přispívají ke vzdělání celé společnosti. Vytváří prostor pro komunikaci, rozvíjí v lidech vlastní názory, vzájemnou důvěru a reprezentativnost. ² (Třetí patro, ©2016)

NNO jsou významným přínosem pro společnost nejen díky službám, které poskytují, ale i díky působení na občany samotné. Neziskový sektor lze vnímat jako prostředek pro posílení zájmu o veřejnou sféru, který poskytuje originální pohled na společenské problémy a nové fenomény společnosti. Role nestátních neziskových organizací je současnou společností podceňována, i když pomáhá lidem budovat pocity vzájemné spolupráce a důvěry, na kterých právě závisí fungování trhu i demokracie. Tyto organizace jsou jakýmsi mezičlánkem, který spojuje občana a stát a umožní tak člověku

² Role neziskových organizací ve společnosti. www.tretipatro.cz [online]. [cit. 2016-08-11]. Dostupné z: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=29>

participovat na veřejné politice ještě jiným způsobem než jen aktivní volební účastí. V dnešní době je však funkce většiny nestátních neziskových spíše v poskytování služeb než charakteru mobilizace občanů. Z hlediska demokracie jsou různé občanské organizace tohoto typu jedním z důležitých mechanismů pro zpětnou vazbu, protože mohou upozorňovat na možné ohrožení fungování demokratických principů. Často také dokáží pojmenovat a formulovat nový společenský řád.

Neziskové organizace bezesporu posilují pocity solidarity a komunity ve společnosti. Pomáhají lidem budovat tzv. „sociální kapitál“, povzbuzují procesy vzájemné spolupráce a tvorby důvěry, od kterých závisí fungování trhu i demokracie. Neziskové organizace vyplňují prostor mezi občanem a státem a umožňují mu participovat na veřejné politice jiným způsobem než prostřednictvím voleb. V České republice však většina NNO plní spíše funkci servisní (poskytování služeb) než participační (mobilizace občanů).

Přímý podíl lidí na fungování společnosti posiluje u občanů vědomí odpovědnosti za sebe i za své okolí, pocit sounáležitosti s obcí, místem či krajem, a obecně přispívá k rozvoji demokracie. Existence různých typů těchto aktivit rozvíjí také pluralitu názorů a přístupů ke společenským problémům a posiluje toleranci a dialog uvnitř společnosti. Z hlediska demokratického zřízení jsou občanské organizace jedním z důležitých mechanismů zpětné vazby i prevence: mohou upozorňovat na ty oblasti, v nichž je ohroženo fungování demokratických principů. Často také poskytují originální pohled na problémy a pojmenovávají nové společenské fenomény.³ (Třetí patro, ©2016)

Činnosti zabezpečované příspěvkovými organizacemi jsou velmi pestré. V ČR jsou nejvíce zastoupené příspěvkové organizace v oblasti vzdělávání. Jedná se tedy převážně o školy, které byly dříve organizačními složkami, čili organizacemi bez právní subjektivity, přímo napojenými na rozpočet zřizovatele. To se změnilo s působností zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (o tzv. malých rozpočtových pravidlech), ve znění pozdějších předpisů. Díky tomuto zákonu mají PO územně samosprávných celků právní subjektivitu. Tím se liší podstatně od příspěvkových organizací zřizovaných státem.

Dalším širokým spektrem činnosti příspěvkových organizací je poskytování sociálních služeb, jako např. formou pečovatelských či zdravotnických zařízení, dětský

³ Role neziskových organizací ve společnosti. Www.tretipatro.cz [online]. [cit. 2016-08-11]. Dostupné z: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=29>

domov ů, apod. Hojně jsou příspěvkové organizace rozšířeny také v oblasti kultury, kdy na obecní či krajské úrovni fungují muzea, galerie, kina, divadla, nebo, správa památek atd. Kromě toho např. každá obec, vě. měst i statutárních měst, zajišťuje v obci úklid a opravy komunikací, svoz odpadu, péči o pohřebiště, provoz útulků, sběrných dvorů a podobně.

Zpravidla dle velikosti obce tyto služby zajišťuje buď jedna organizace, nebo má obec speciální organizace pro údržbu komunikací, svoz odpadu, případně správu pohřebišť. K zajištění právě tohoto typu služeb si obec zřizuje PO nebo s.r.o., anebo veškeré činnosti Příspěvkové organizace jako konkurent NNO koordinuje např. odbor komunálních služeb města a obec pak požadované služby nakupuje od externích dodavatelů na základě výběrových řízení. Podobná je situace i v dopravě, protože kraje společně s městy často zřizují koordinátory integrovaných dopravních systémů, ty však v dnešní době mají převážně podobu akciových společností. Co se týká státních příspěvkových organizací, ty fungují především jako vědecká pracoviště, výzkumné ústavy, kontrolní orgány, kulturní instituce národního významu, státní fondy atd.

2.2 Nestátní (nevládní) neziskové organizace (NNO)

Nevládní nezisková organizace je organizace (právní osoba), jejímž účelem není vytvářet zisk, tedy, která není obchodní společností ani jiným podnikatelským subjektem. Rozlišují se dvě hlavní skupiny neziskových organizací: Nestátní (nevládní) neziskové organizace (NNO) a Příspěvkové organizace zřízené státní správou.

První slovo je kalkem anglického slova „non-government“, které znamená, že organizace není zřízena ani státem, ani lokálním veřejnoprávním subjektem (např. obcí, krajem, zemí, župou atd.). V politickém kontextu se používá zejména pro občanská sdružení aktivně zasahující do veřejných záležitostí, ale zahrnuje samozřejmě i občanská sdružení (spolky) sloužící k soukromé realizaci skupinových zájmů a krom občanských sdružení i další nepodnikatelské právní formy, například obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, církve a jiné náboženské společnosti atd. Příspěvkové organizace státu a jiných veřejnoprávních korporací (obcí, krajů atd.)

Nestátní nezisková organizace (NNO) není v České republice oficiální právní termín ani právní forma či status právnické osoby, ale jde o termín již do značné míry ustálený ve společensko-ekonomických textech, sebeznačování organizací i v praxi

veřejné správy. Nestátními neziskovými organizacemi v České republice mohou být, pokud v nich nemá účast stát a nejsou na něm závislé, například:

- spolek podle § 214–302 občanského zákoníku
- ústav podle § 402–418 občanského zákoníku
- sociální družstvo podle § 758–773 zákona č. 90/2012 Sb.
- obecně prospěšná společnost podle zákona č. 248/1995 Sb.
- nadace nebo nadační fond podle § 306–401 občanského zákoníku
- registrovaná církev nebo náboženská společnost nebo jimi zřízená tzv. církevní právnická osoba podle zákona č. 3/2002 Sb.

V ČR mají v souvislosti s pojmem nevládní nezisková organizace (dále NNO) publicitu zejména organizace zaměřené na pomoc lidem v krizových regionech (např. Člověk v tísni), ekologické organizace (například Greenpeace, Hnutí Duha, Děti Země), lidskoprávní organizace (například česká pobočka Amnesty International, Liga lidských práv) a také organizace starající se o potřebné, např. o klienty se zdravotním či mentálním postižením atd. Problematika existence, činnosti a financování (fundraising) nestátních neziskových organizací („neziskového sektoru“) je v České republice monitorována Informačním centrem neziskových organizací (ICN), o. p. s. Registrace nevládních neziskových organizací a státní dozor nad nimi přísluší podle jejich typu státním orgánům, zejména příslušným ministerstvům nebo rejstříkovým soudům.

2.2.1 Spolek

Spolek je obecně sdružení či skupina osob. „Spolek je právnická osoba založená za účelem naplňování, uspokojování a ochrany určitých zájmů jeho zakladatelů“ (Tomaščáková, 2013, s. 12).⁴ V českém právu je od 1. ledna 2014 spolek zvláštní forma právnické osoby, určená pro samosprávné a dobrovolné sdružení osob vedených společným zájmem, které je založeno nejméně třemi osobami. Účelem spolku mohou být buď vzájemně prospěšné cíle, tedy společné aktivity zaměřené jen na členy spolku (sportovní kluby, myslivecká sdružení apod.), nebo veřejně prospěšné cíle směřující k veřejnosti (poskytování sociálních služeb, vzdělávací a informační aktivity apod.), případně cíle smíšené.

⁴ TOMAŠČÁKOVÁ, M. Průvodce novým občanským zákoníkem pro NNO [online] annojmk.cz. 2013. Dostupné z WWW: <http://www.anojck.cz/wpcontent/uploads/2015/03/dopady-nove-legislativy-na-nno-v-praxi.pdf>

Spolek může vlastním jménem podnikat, ale nesmí to být jeho hlavní činností a případný zisk musí být použit na podporu dosažení vlastních cílů spolku. Členy spolku mohou být fyzické i právnické osoby. Název musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, případně zkratku „z. s.“ Zapisuje se do spolkového rejstříku, který je veden příslušným rejstříkovým soudem. Právně upraven je v § 214–302 občanského zákoníku.

2.2.2 Ústav

Ústav obvykle označuje vědeckou, výzkumnou, vzdělávací, kulturní, odbornou či zdravotnickou instituci nebo specializovanou organizaci (zvláště se tak např. označuje vysokoškolský ústav jakožto součást vysoké školy). V přeneseném významu v běžné hovorové řeči se slovo „ústav“ někdy užívá i pro objekty či subjekty, které toto slovo v názvu vůbec nemají (např. základní škola, střední škola nebo vysoká škola jsou označovány za vzdělávací ústav). Synonymně se často používají slova „institut“, „instituce“, „organizace“ nebo „zařízení“. V oblasti správního práva se pod pojmem veřejný ústav rozumí souhrn věcných a osobních prostředků, s nimiž disponuje subjekt veřejné správy za účelem trvalé služby zvláštnímu veřejnému účelu⁵ (Občanský zákoník, 2012)

Ústav dle občanského zákoníku

Nový občanský zákoník (dále jen NOZ) přichází s další, novou právní formou, označovanou jako ústav. Tato právní forma je obdobou obecně prospěšné společnosti, kterou od roku 2014 nahrazuje. Společným znakem obou právních forem je, že jsou obě založeny jak na osobním, tak na majetkovém základě. Ústav však nemá žádné členy, ale pouze zaměstnance, kteří zabezpečují chod ústavu.⁶ (Tomaščáková, 2013) Právní úprava týkající se ústavu je vymezena v §402 - §418 nového občanského zákoníku. Občanský zákoník (§ 402) vymezuje ústav jako „právnickou osobu založenou za účelem provozování činnosti užitečné pro veřejnost s tím, že výsledky jejich činnosti jsou každému rovnocenně dostupné za předem stanovených podmínek, služby jsou tedy poskytovány na

⁵ Zákony pro lidi: Občanský zákoník. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

⁶ TOMAŠČÁKOVÁ, M. Průvodce novým občanským zákoníkem pro NNO [online] [annojmck.cz](http://www.annojmck.cz). 2013. Dostupné z: <http://www.annojmck.cz/wpcontent/uploads/2015/03/dopady-nove-legislativy-na-nno-v-praxi.pdf>.

nediskriminačním základě“⁷ . (Tomaščáková, 2013). Obecně mají ústavy oproti obecně prospěšným společnostem o něco volnější úpravu. Jako příklad lze uvést možnost ústavu účastnit se v rámci vedlejší činnosti na podnikání třetích osob, v praxi to znamená, že může například založit vlastní obchodní společnost. (Tomaščáková, 2013).

Občanský zákoník označuje slovem ústav právnické osoby ustanovené za účelem provozování určité společensky nebo hospodářsky prospěšné činnosti. Přitom využívá jak své osobní složky (lidé), tak složky majtkové (kapitál). Tím představuje jistý hybrid mezi korporacemi, které tvoří společenství osob, a fundacemi, pro které je charakteristické vyčlenění majetku k určitému účelu. Právní úprava ústavu v občanském zákoníku je poměrně stručná, neboť se na ústavy vztahuje obecná úprava právnických osob (§ 118 až 209) a přiměřeně se použijí ustanovení o nadaci. Název ústavu musí obsahovat slova „zapsaný ústav“ nebo zkratku „z. ú.“. Dosavadní obecně prospěšné společnosti se mohou na ústav přeměnit.⁸ (Občanský zákoník, © 2016)

2.2.3 Sociální družstvo

Zcela novou právní formou, která se v důsledku rekonstrukce soukromého práva objevila, jsou sociální družstva. Právní úpravu těchto družstev ale nenajdeme v NOZ, nýbrž v zákoně o obchodních korporacích. Vznik tohoto typu družstev je vázán na rozvoj sociálního podnikání, toto družstvo není zakládáno za účelem dosahování zisku. Činnost těchto družstev je zaměřena na podporu jakkoli znevýhodněných osob a pomáhá jim se začleněním do společnosti a do pracovního procesu. Přesná definice dle § 758 Zákona o obchodních korporacích definuje sociální družstvo jako subjekt, který „soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje.“ Sociální družstvo nesmí vykonávat žádnou jinou činnost, než uvedenou v této definici, pokud by tuto podmínku nedodrželo, mohlo by dojít k jeho zrušení. Právní úprava sociálního družstva je mnohem přísnější než u spolku. Už samotné členství má určitá omezení, jelikož členem se může stát především

⁷ TOMAŠČÁKOVÁ, M. Průvodce novým občanským zákoníkem pro NNO [online] annojmk.cz. 2013. Dostupné z: <http://www.annojmk.cz/wpcontent/uploads/2015/03/dopady-nove-legislativy-na-nno-v-praxi.pdf>.

⁸ Zákony pro lidi: Občanský zákoník. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz.

právnícká osoba. Fyzická osoba se jím může stát, pouze v případě, že vykonává pro sociální družstvo práci na základě pracovního poměru, vykonává pro družstvo práci mimo pracovní poměr, tedy dobrovolně a bez nároku na odměnu nebo je příjemcem služby poskytované v rámci obecně prospěšné činnosti sociálního družstva. Stejně jako je tomu u spolku, ani u této právní formy není povolen přechod družstevního podílu v sociálním družstvu.⁹ (Zákony, sociální družstvo, © 2016)

2.2.4 Veřejně prospěšná společnost

Účelem veřejně prospěšné společnosti je poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakládací listině. Obecně prospěšná společnost vznikala dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností vedeným příslušným soudem, zakladateli o. p. s. mohly být fyzické i právnícké osoby. Obecně prospěšná společnost může vlastním jménem podnikat v rámci tzv. doplňkové činnosti, případný zisk musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena. V červnu 2010 bylo v České republice registrováno 1 888 obecně prospěšných společností.

Nový občanský zákoník zavedl do českých právních poměrů nový pojem „veřejná prospěšnost“. Vymezení veřejné prospěšnosti nalezneme v § 146 a následujících. Tento pojem ale není žádnou novinkou, v zahraničních právních předpisech jde o běžně užívané označení. Slouží k vymezení organizací, které svojí činností přispívají k veřejnému blahu a mají proto možnost ucházet se o podporu z veřejných zdrojů a požívat určitých výhod (např. daňových úlev). Nejen v zahraničí, ale i v České republice je tento pojem využíván už delší dobu, ale zákonnou definici získal teprve až s přijetím nového občanského zákoníku¹⁰ (Tomaščáková, 2014). Dle § 146 nového občanského zákoníku je „veřejně prospěšnou právnícká osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnícké osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.“

⁹ Zákony: Sociální družstvo. <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/cast-1-hlava-6-dil-3> [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz>

¹⁰ TOMAŠČÁKOVÁ, M. Průvodce novým občanským zákoníkem pro NNO [online] [anojmk.cz](http://www.anojmk.cz). 2014. Dostupné z WWW: <http://www.anojmk.cz/wpcontent/uploads/2015/03/dopady-nove-legislativy-na-nno-v-praxi.pdf>.

Hlavním záměrem zavedení veřejně prospěšného poplatníka do českých právních předpisů je názor, že by měl stát podporovat organizace podle charakteru jejich činnosti a nikoli podle právní formy. Cílem nové právní úpravy bylo jednak zvýšení transparentnosti a v důsledku toho i důvěry veřejnosti v organizace provozující veřejně prospěšnou činnost a také zlepšení jejich postavení ve společnosti. Stejně jako je tomu v zahraničí by se měl status veřejné prospěšnosti stát jakýmsi znakem prestiže, který by v budoucnu mohl právnické osobě přinášet určité benefity (zejm. daňové).

Tuto myšlenku a zavedení zákona o statusu veřejné prospěšnosti v původním znění podporovala i Asociace veřejně prospěšných organizací (dále jen AVPO) České republiky. Bohužel stav, ve kterém se nachází současný návrh zákona o statutu veřejné prospěšnosti, se od této myšlenky značně odklání. Podle současného návrhu zákona by status veřejné prospěšnosti získalo 90 až 95 % stávajících nestátních neziskových organizací, což vyloženě popírá původní záměr zavedení tohoto institutu do české právní úpravy. V důsledku této skutečnosti se AVPO ČR přestala v prosazování zákona o statutu veřejné prospěšnosti angažovat a zaměřila se na nový vlastní projekt s názvem „značka spolehlivosti“, inspiraci pro tento projekt čerpali tvůrci projektu v zahraničí. Aby organizace získala status veřejné prospěšnosti, musí splnit zákonem stanovené podmínky. Občanský zákoník však podmínky pro zápis nevymezuje, ale odkazuje na konkrétnější rozpracování v zákoně o statusu veřejné prospěšnosti.

Problémem je, že tento zákon byl v září 2013 Senátem zamítnut a ustanovení občanského zákoníku ohledně statusu veřejné prospěšnosti jsou pouze obecná. Výsledkem je, že organizace splňující podmínky pro získání statutu veřejné prospěšnosti si ho nemůže prozatím nechat zapsat do veřejného rejstříku, protože neexistují pravidla pro jeho zápis. Na tvorbě zákona se několik měsíců podílely ve spolupráci s navrhovatelem zákona Ministerstvem spravedlnosti desítky neziskových organizací. Na téma „Veřejná prospěšnost“ se dokonce uskutečnila i odborná mezinárodní konference v rámci projektu „Zavedení statutu veřejné prospěšnosti do české legislativy“, který finančně podpořila The Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe. Hlavním cílem konference bylo přinést do České republiky pozitivní i negativní zkušenosti se statusem veřejné prospěšnosti ze sousedních zemí a seznámit s nimi odbornou veřejnost. Návrh zákona byl tedy podložen i zkušenostmi z jiných zemí.

AVPO se také podílela na projektu, který by zprostředkoval švýcarské know-how týkající se veřejné prospěšnosti a transparentnosti neziskových organizací. Veškeré

materiály k projektu byly k dispozici veřejnosti i tvůrcům zákona, čímž tento projekt přinesl řadu podkladů pro tvorbu zákona. Bohužel i přes veškerou snahu byl původní návrh zákona zamítnut. Zde se naprosto ztotožňuji s názorem prezidenta AVPO, který zamítnutí zákona považuje za velkou prohru všech, kdo dlouhodobě usilují o transparentní neziskový sektor. Předložený návrh zákona vymezoval podmínky, které by měli neziskové organizace splnit, aby byly transparentní a mohly získat status veřejné prospěšnosti.

„Zamítnutí zákona o statutu veřejné prospěšnosti považujeme za velkou prohru všech, kdo dlouhodobě usilují o transparentní neziskový sektor. Předložený zákon stanovoval určité podmínky, které by měly splňovat neziskové organizace, aby mohly být považovány za transparentní a mohly získat status veřejné prospěšnosti – například zveřejňování výroční zprávy a tří nejvyšších příjmů v organizaci. Na status mohly být v budoucnu také navázány případné benefity. V důsledku dnešního rozhodnutí Senátu bude ale veřejně prospěšnou každá organizace, která to o sobě sama prohlásí. Za zástupný považujeme argument, že by soudy nebyly schopné zvládnout posuzování žádostí o udělení statusu veřejné prospěšnosti.

Na vytvoření zákona o statusu veřejné prospěšnosti pracovaly od poloviny minulého roku ve spolupráci s navrhovatelem zákona Ministerstvem spravedlnosti desítky neziskových organizací. Rozhodnutím senátorů přijde mnoho měsíců jednání a hledání konsenzu vniveč. Chceme věřit, že za tímto rozhodnutím nebyl fakt, že mnohým může současný nepřehledný stav v neziskovém sektoru vyhovovat.¹¹ (Šedivý P. 2013)

2.2.5 Nadace

(angl. foundation) je podle českého práva účelové sdružení majetku, zřízené zakladatelem k dosahování společensky nebo hospodářsky užitečných cílů. Její název musí obsahovat slovo „nadace“ a zpravidla také označení, poukazující na její účel. Podobné funkce může plnit i nadační fond, který ale na rozdíl od nadací nemusí mít trvalý charakter a výnosnou povahu, případně svěřenecký fond, který ale na rozdíl od nadace nebo nadačního fondu není nadán samostatnou právní subjektivitou.

V českém právu byla nadace původně obecný druh právnické osoby, který jako účelové sdružení majetku představovalo protipól sdružením osob (korporacím), od roku 2014 však tuto obecnou úlohu převzaly fundace a nadace je již jen jedním z jejich typů.

¹¹ Reakce Asociace veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR) na zamítnutí zákona o statusu veřejné prospěšnosti. www.avpo.cz [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <https://www.avpo.cz/2013/reakce-asociace-verejne-prospesnych-organizaci-cr-avpo-cr-na-zamitnuti-zakona-o-statusu-verejne-prospesnosti-2/>

Právní úprava nadací je obsažena především v ustanoveních § 306–393 občanského zákoníku, nadace zřízené podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, účinného do konce roku 2013, existují dále a jsou považovány za nadace podle občanského zákoníku. Na vše, co není v novém občanském zákoníku speciálně upravené v části týkající se fundací, nadací a nadačních fondů, se použije obecná právní úprava právnických osob (§ 118–209 občanského zákoníku) (15), (Lavický P. a kol. 2014) Účel nadace může být veřejně prospěšný, pokud její činnost spočívá v podpoře obecného blaha, i účel dobročinný, spočívá-li její činnost v podpoře určitého okruhu osob. Nelze však založit nadaci za účelem podpory politických stran a hnutí nebo sloužící výlučně výdělečným cílům. Případné podnikání nadace může být jen vedlejší činností k podpoře jejího hlavního cíle. Pokud se stane, že nadace plní zakázaný účel, soud ji bez návrhu zruší a nařídí její likvidaci.

2.3 Příspěvková organizace

Příspěvková organizace (anglicky semi-budgetary organization) je jednou z forem veřejného ústavu, právnickou osobou veřejného práva zřízenou k plnění úkolů ve veřejném zájmu. Příspěvkové organizace jsou veřejnoprávními neziskovými organizacemi.

2.3.1 Historie příspěvkových a neziskových organizací v ČR

Historicky jsou příspěvkové organizace socialisticky upravenou formou tradičních veřejných ústavů. V českém právním řádu se příspěvkové organizace zmiňují např. ve vyhlášce ministerstva financí č. 84/1958 Ú. 1., o rozpočtovém řádu národních výborů, dále ve vyhlášce vlády č. 78/1960 Sb., o rozpočtovém řádu národních výborů (čl. 15 odst. 2: „Národní výbor může za podmínek stanovených zvláštními předpisy poskytnout organizacím, které plní veřejné úkoly, příspěvek ze svého rozpočtu (příspěvkové organizace).“), poté ve vyhlášce vlády č. 90/1965 Sb., o plánovitém řízení národního hospodářství, v nařízení vlády č. 100/1966 Sb., o plánovitém řízení národního hospodářství, v nařízení vlády č. 14/1971 Sb., o finančním hospodaření státních a dalších hospodářských organizací, vyhlášce federálního ministerstva financí č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, v zákoně č. 129/1989 Sb., o rozpočtové soustavě Československé socialistické republiky a o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky (rozpočtová pravidla), v zákoně č. 163/1989 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České socialistické republiky (rozpočtová pravidla republiky), v

zákoně č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, v zákoně č. 563/1990 Sb., o rozpočtových pravidlech federace, a č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky) Ustanovení § 109 odst. 3 písm. d) zákoníku práce).¹² (Zákony pro lidi, Příspěvkové organizace © 2016)

2.3.2 Právní postavení příspěvkových organizací

V Česku upravuje základy právního postavení příspěvkových organizací zákon o rozpočtových pravidlech státu a zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Podle nich zřizují příspěvkové organizace organizační složky státu a územní samosprávné celky, a to pro takové činnosti v jejich působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu. O vzniku příspěvkové organizace vydává zřizovatel zřizovací listinu. Zřizovatel dále jmenuje a odvolává jejího ředitele, rozhoduje o jeho odměňování, může šetřit stížnosti směřující proti němu a vůbec provádět kontrolu hospodaření celé příspěvkové organizace.

Příspěvkové organizace státu obvykle nesou označení státní organizace. Některé z nich jsou zřízeny zákonem. Státními organizacemi jsou například dětské diagnostické ústavy, dětské domovy, speciální školy, fakultní nemocnice, psychiatrické léčebny, dále například muzea, galerie, knihovny a divadla celostátního významu.

K názvu příspěvkové organizace se obvykle nepřipojují slova „příspěvková organizace“ jako označení právní formy, pokud je zřizovatelský vztah ke kraji, obci či státu obsažen v názvu (například Galerie hlavního města Prahy).

Od organizačních složek státu se státní příspěvkové organizace liší tím, že mají vlastní právní subjektivitu. Před účinností zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, však byly i organizační složky státu rozpočtovými organizacemi s vlastní právní subjektivitou, hospodařící s majetkem státu. Specifickým typem státních organizací je veřejná výzkumná instituce. Od státního podniku se státní organizace liší tím, že její povinností není vytváření zisku.

¹² Zákony pro lidi: Příspěvkové organizace. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

2.3.3 Hospodaření

Příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní (resp. hlavní) činností a s peněžními prostředky od jiných osob, především z rozpočtu svého zřizovatele. Zřizovatel poskytuje příspěvkové organizaci příspěvek na provoz v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb. Výše příspěvku na provoz nebo úhrad podle jiných zákonů, jimiž příspěvková organizace zabezpečuje odměňování za práci svých zaměstnanců, má vliv na to, zda organizace odměňuje své zaměstnance platem, nebo mzdou.

Forma příspěvkové organizace je v České republice velmi častá vzhledem k tomu, že příspěvkové organizace hojně vykonávají činnost zejm. škol a školských zařízení, dále muzeí nebo nemocnic.¹³ (Zákony pro lidi, Příspěvkové organizace © 2016)

2.4 Financování neziskových a příspěvkových organizací

Financování NO a PO je jednou ze základních potřeb pro jejich fungování a činnost. Fundraising (z angl. „shromažďování zdrojů“) je systematická činnost, jejímž výsledkem je získání finančních či jiných prostředků na obecně prospěšnou činnost organizací nebo jednotlivců.

Organizacemi financovanými fundraisingem bývají zpravidla nevládní neziskové organizace, rozpočtové nebo příspěvkové organizace (vzdělávací instituce, nemocnice, zařízení sociální péče atd.), obce, mikroregiony, kraje, církve, v některých státech (typicky USA nebo Velká Británie) i politické strany a kampaně; v neposlední řadě i podnikatelské subjekty poskytující veřejně prospěšnou službu.

Oslovenými dárci bývají jednotlivci (mecenáši nebo sponzoři), firmy, nadace, státní úřady, orgány místní nebo krajské (regionální) samosprávy, orgány EU. V rámci fundraisingu lze též pořádat benefiční akce, prodávat určité výrobky nebo služby nebo organizovat kluby přátel, jejichž členové pravidelně přispívají na činnost podporované organizace. V širším slova smyslu se fundraisingem rozumí i získávání finančních zdrojů od investorů na akciovém nebo dluhopisovém trhu. Člověk, který se zabývá fundraisingem, se označuje jako fundraiser. Bývá kmenovým zaměstnancem organizace nebo externistou. 3 (Boukal P. 2013). Jednou z nejdůležitějších věcí v neziskovém sektoru

¹³ Zákony pro lidi: Příspěvkové organizace. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

je jeho financování. Uvádím zde hlavní zdroje příjmů NO v České republice, včetně jejich právního podkladu.

2.4.1 Problematika grantů a dotací

Základním principem grantů je možnost začít určitý projekt, při splnění podmínek grantu se pak prostředky nevrací. Granty jsou tedy určeny na podporu projektů. Nepřicházejí automaticky a jejich získání nemusí být snadné. Často to obnáší náročnou práci a prvek vašeho vlastního rizika. Jinými slovy: grant je suma peněz, které jsou poskytnuty Vaší organizaci. Granty často bývají nazývány volnými penězi, ale není tomu tak. Získání grantu je potřeba věnovat čas a úsilí. Není třeba platit za tyto peníze úroky a prostředky nejsou většinou vratné, pokud jsou podmínky udělení grantu dodržovány.

Definice „dotace“

Dotace je formou poskytnutí určitého množství finančních prostředků, nejčastěji ze státního rozpočtu (nebo také z územního rozpočtu). Může a nemusí být stanovena na konkrétní účel. Je třeba dodat, že neexistuje přesná hranice či rozdíl, mezi grantem a dotací. Jediným rozdílem je snad přesnější účelovost a specifika grantu, na rozdíl od dotace. Dotace se také obvykle chápe jako veřejná podpora zejména investičních nákladů projektu. Obecně je program nazýván dotací, pokud spolufinancuje podíl 80-ti a více procent investičních nákladů projektu. Pojmy dotace a grant ale bývají často významově zaměňována.

Metodika vládní finanční statistiky za dotace považuje dobrovolné běžné nebo kapitálové investice mezi vládními jednotkami, mezi nadnárodními organizacemi a vládou (např. program Phare). Také dobrovolný transfer ve prospěch soukromého sektoru nebo soukromé osoby je nazýván dotací. Vládní finanční statistika a Systém národních účtů v příručkách MF ČR nabízí užší definici slova dotace jako nenárokový transfer, který poskytuje vláda vybraným podnikům a jehož velikost se určuje na základě úrovně produkce nebo činnosti či na základě množství a hodnoty vyprodukovaného zboží a služeb. V širším smyslu se zde uvádí, že je za dotaci považována jakákoliv platba či poskytnutá daňová výhoda přiznaná jedincům v závislosti na jejich osobní situaci, která se poskytuje za podmínek stanovených v zákoně nebo nařízení (např. pro nezaměstnané nebo postižené).

2.4.2 Typy dotací

Dotace jsou dvojího druhu. Města dostávají dotace na činnosti, které vykonávají za stát. Jedná se například o dotace na činnosti výkonů státní správy, dotace na školství (globální dotace i na základě počtu žáků), na mzdové prostředky pro zaměstnance, dotace na dávky a podpory v sociálním zabezpečení a například i na krytí nákladů spojených s reformou veřejné správy. Dalším typem jsou dotace, které nejsou nárokové a o které se musí žádat. Příkladem mohou být dotace ze Státního fondu rozvoje bydlení nebo ze Státního fondu životního prostředí apod.

V příručce MZP ČR je k tématu ještě dodáváno, že v souladu se směrnicemi EU by měly být dotace z veřejných financí omezovány na podporu nepodnikatelských subjektů, na výchovu, vzdělávání, výzkum, jehož výsledky jsou veřejně přístupné apod. Poskytování podpor nesmí narušovat rovné tržní podmínky nebo destabilizovat jakýmkoli způsobem otevřený evropský hospodářský prostor.¹⁴ (Dotace online © 2016)

2.4.3 Dar

je něco cenného nebo žádoucího, co se prostřednictvím darování dobrovolně převádí z majetku dárce do vlastnictví obdarovaného, a to bez protihodnoty (např. zaplacení). Zvláštní druh daru nebo odkazu s dlouhodobým působením je nadace, majetek, z jehož výnosu se financuje nějaká obecně prospěšná činnost. Darování se provádí prostřednictvím darovací smlouvy, která může být reálná, dojde-li zároveň k odevzdání daru, nebo konsenzuální, pokud se dárce zaváže teprve v budoucnu vlastnické právo k daru převést a obdarovaný tuto nabídku přijme. Pouhý slib darování nezavazuje. Podstatou darování je dobrovolnost, nemůže tedy jít o plnění právní povinnosti, a bezúplatnost, nelze proto za poskytnutý dar požadovat majetkové protiplnění (dar však lze podmínit příkazy nebo jinými podmínkami, na rozdíl od minulosti je např. připuštěno i darování pro případ smrti). Předmětem daru může být prakticky jakákoli věc v právním smyslu, je-li v majetku dárce. Darování je zásadně neformální, darovací smlouvu je nutné uzavřít písemně jen tehdy, pokud jde o věc zapsanou ve veřejném seznamu, jako je např. katastr nemovitostí, nebo jde-li o konsenzuální darování. Dar je výjimečně odvolatelný – dostane-li se dárce do stavu takové nouze, že nemá ani na vlastní nutnou výživu či není schopen plnit zákonné výživné vůči jinému, nebo pokud mu nevděčný obdarovaný ublíží tak, že

¹⁴ Dotace. [Http://www.dotaceonline.cz/Page.aspx?SP=1181](http://www.dotaceonline.cz/Page.aspx?SP=1181) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.dotaceonline.cz

úmyslně nebo z hrubé nedbalosti zjevně poruší dobré mravy, může žádat vrácení daru. (5), (Frič P. a kol, 2001)

2.5 Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky (dále jen "ČR") v oblasti nestátních neziskových organizací (dále jen "NNO"). Byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace, usnesením vlády z 30. března 1998 č. 223 byla poté transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen "Rada"). Rada soustřeďuje, projednává a prostřednictvím svého předsedy předkládá vládě materiály, týkající se NNO a vztahující se k vytváření vhodného prostředí pro jejich existenci a činnost.

Rada plní zejména tyto úkoly: iniciuje a posuzuje koncepční a realizační podklady pro rozhodnutí vlády, týkající se podpory NNO, legislativní a politická opatření, která se týkají podmínek jejich činnosti, sleduje, iniciuje a vyjadřuje se k právním předpisům, upravujícím postavení a činnost NNO, připomínkuje návrhy právních úprav, které mají vztah k NNO, iniciuje spolupráci mezi ministerstvy, jinými správními úřady a orgány územní samosprávy v oblasti podpory NNO, včetně dotační politiky z veřejných rozpočtů, sleduje, analyzuje a zveřejňuje informace o postavení NNO v rámci Evropské unie (dále jen EU), o zapojení ČR do EU s ohledem na NNO a o finančních zdrojích s tím souvisejících, spolupracuje s ministerstvy a jinými správními úřady, odpovědnými za spravování finančních zdrojů EU v ČR, pokud se jejich využívání k NNO vztahuje, ve spolupráci s ministerstvy, jinými správními úřady, NNO a dalšími orgány a institucemi zajišťuje dostupnost a zveřejňování informací o NNO a o opatřeních státní politiky, která se NNO týkají, zejména zpřístupňuje a analyzuje informace o dotacích z veřejných rozpočtů pro NNO a o procesu jejich uvolňování a využívání, podílí se na opatřeních ministerstev a jiných správních úřadů, která mají vztah k NNO, zejména na procesu standardizace činností, přidělování akreditací a kategorizaci typů NNO, projednává a doporučuje vedoucímu Úřadu vlády ČR zaměření dotačního programu "Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO", který je financován z rozpočtové kapitoly Úřadu

vlády ČR, každoročně do 31. května předkládá výroční zprávu o své činnosti za uplynulý rok.¹⁵ (Vláda, © 2016)

Doslovně vzato, nevládními neziskovými organizacemi jsou též některé veřejné subjekty zřizované územními samosprávnými celky, v České republice tedy kraji, obcemi nebo samosprávnými částmi obcí, ve formě příspěvkové organizace, veřejnoprávního sdružení apod.

2.6 Politika státu vůči NNO

2.6.1 Opodstatnění existence neziskových organizací

Příčinou vzniku neziskových organizací se stalo právo sdružování, které je i jednou ze základních atributů demokratických států. Jde o institucionalizování snahy určité skupiny lidí žijících a spolupracujících na daném území organizovat se a vzájemně usměrňovat své jednání k tvorbě společensky užitečných věcí a aktivit, případně se podílet se na veřejné politice. Svoboda sdružování je jistou formou účasti na moci. Svoboda sdružování je základním principem demokratického systému a existence neziskových organizací může zabránit zneužívání státní moci.

V dnešní době už totiž nestačí pouze volební právo coby účast občanů na rozhodování a správě státu. Neziskové organizace mohou pomáhat státu naplňovat jeho poslání tím, že jim stát svěří výkon určitých činností, které by sám nebyl schopen realizovat tak efektivně nebo v dostatečné míře. Svoboda sdružování podporuje většinu ostatních svobod a je jistým prostředkem obrany a podpory. Členové soukromých neziskových organizací mívají zájem formovat společný postup v rozvoji své organizace nebo získat určitou materiální výhodu či hledat nová řešení problémů pro naplnění poslání a cílů.¹⁶ (Opodstatnění existence NO, © 2017)

¹⁵ Opodstatnění existence neziskových organizací. [Http://www.ucetnikavarna.cz](http://www.ucetnikavarna.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: [http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d31971v39172-neziskovy-sektor-uvod-do-problematiky/?search_query=\\$index=410](http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d31971v39172-neziskovy-sektor-uvod-do-problematiky/?search_query=$index=410)

¹⁶ Opodstatnění existence neziskových organizací. [Http://www.ucetnikavarna.cz](http://www.ucetnikavarna.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: [http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d31971v39172-neziskovy-sektor-uvod-do-problematiky/?search_query=\\$index=410](http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d31971v39172-neziskovy-sektor-uvod-do-problematiky/?search_query=$index=410)

2.6.2 Poslání neziskového sektoru v současné společnosti.

Úkolem NO organizací je prosazovat, uskutečňovat a hájit veřejný zájem v různých sférách, především ve volnočasovém vzdělávání, enviromentální výchovy, sociální sféře.

Jak z názvu vyplývá, smyslem neziskových organizací není přinášet zisk, který by se využíval ve prospěch jejich zakladatelů. Posláním neziskových organizací je jejich činnost, aktivita, kterou její zakladatelé považují za přínosnou a z toho důvodu organizaci založili. Jaké ty důvody jsou, byste se měli dozvědět z jejich stanov. Neziskové organizace mohou být založeny jak státem, tak nestátními subjekty či fyzickými osobami. Jelikož cílem není prospěch ale myšlenka, jsou NNO často mnohem efektivnější než organizace komerční, a zároveň se mohou zabývat aktivitami, které by z komerčního hlediska nebyly udržitelné – například proto, že by si je cílová skupina nemohla dovolit. Lidé v nich angažovaní přitom nemusí být jen dobrovolníky. I oni se samozřejmě musí uživit, a jelikož i NNO potřebují odborníky na plný úvazek, musí je zaplatit. Fakticky se pak v podobných organizacích často seskupují nadšenci, kterým jde o smysl jejich počínání, přičemž si často řeší, jestli se jim to za menší platy vyplatí. Prozatím je dobře, že ano. Neziskové organizace se staly významnými spolupracovníky i konkurenty jak soukromých firem, tak veřejných organizací a představují také významnou ekonomickou sílu. Charakteristické oblasti působení NO se rozdělují do dvou základních funkcí, které obvykle označujeme jako „expresivní“ (neziskové organizace propůjčují „hlas“ nejruznějším zájmům) a „servisní“ (poskytují služby)

2.6.3 Odborné studie na téma neziskových organizací

Pro zmapování neziskového sektoru vzniklo několik studií, jejichž zadavatelem byla státní správa. Vybral jsem čtyři, které mi připadají důležité vzhledem k tématu mé DP. Studii první zpracovala Zuzana Prouzová z Masarykovy university.¹⁷ (Prouzová, 2015)

Tato studie prezentuje dostupná strukturální a ekonomická data o českém neziskovém sektoru za roky 2005 až 2012. Vývoj před rokem 2005 prezentuje Zprávu o stavu neziskového sektoru v ČR (Vajdová, 2004), na kterou tato studie navazuje. Ze studie plyne, že v NO sektoru je přibližně zaměstnáno 3 % občanů ČR a na našem území působí

¹⁷ Data a fakta o neziskovém sektoru:
https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf

zhruba jedna třetina neziskových organizací na místní úrovni, jedna třetina na regionální a poslední třetina na úrovni národní a mezinárodní. Nezisková oblast v České republice je za posledních deset let nejdynamičtěji se rozvíjícím sektorem společnosti. Neziskový sektor se stal alternativou k některým státním službám i komerčním institucím, neboť je pružnější a není motivován finančním ziskem.

Další studii zpracovala Simona Škarabeová, opět z Masarykovy university - Podklad pro koncepci politiky státu vůči NNO do roku 2020.¹⁸ (Škarabeová S., 2014). Cílem studie bylo zachytit současný stav právní formy příspěvkové organizace při poskytování veřejných služeb. Detailně je věnována pozornost odvětvím, kde se příspěvkové organizace nacházejí, stejně jako jejich četnosti v krajích ČR. Podrobně je zkoumána situace v sociálních službách, ve zdravotnictví, školství a v kultuře.¹⁹ (Škarabeová S., 2014)

Poslední studii pod názvem Zastřešující organizace v neziskovém sektoru v České republice: situace, témata a návrhy opatření vypracovala Tereza Pospíšilová z FHS UK. Studie byla vypracována na základě dat z výzkumu Oborové zastřešující organizace v občanském sektoru ČR, který proběhl v roce 2005 a týkal se 29 oborových střeš.²⁰ (Pospíšilová T., 2016)

Z těchto informací mi vychází zajímavé zjištění: od roku 2005 je toto téma nezpracované, i když je nezisková oblast v České republice za posledních deset let nejdynamičtěji se rozvíjícím sektorem společnosti, nikdo nemá snahu toto teritorium zmapovat a nebo naopak někomu vyhovuje stav nevědomosti. (viz. zamítnutí zákona o veřejně prospěšné společnosti v říjnu 2013) „*Zamítnutí zákona o statutu veřejné prospěšnosti považujeme za velkou prohru všech, kdo dlouhodobě usilují o transparentní neziskový sektor.*“ (Šedivý M., AVPO).

Po tomto zjištění jsem se zajímal o financování NNO. Jediné informace, které jsou veřejně dostupné, poskytuje Český statistický ústav. Důležitým zdrojem informací je zejména Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů, který každoročně vydává Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Jak už název napovídá, jedná se o materiál, který se soustředí na sledování dotačních prostředků, které neziskové

¹⁸ Příspěvkové organizace jako konkurent nestátním neziskovým organizacím:
https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_skarabelova_prispevkove_organizace_pro_web.pdf

²⁰ Zastřešující organizace v neziskovém sektoru v České republice.
https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_pospisilova_pro_web.pdf

organizace získávají z veřejných zdrojů. Neziskový sektor by se samozřejmě bez „veřejných“ peněz neobešel a některé organizace jsou na nich závislé až příliš, ovšem z rozboru vyplývá, že mezi jejich příjemce patří nanejvýš 8 % z celkového počtu neziskových organizací.

Rozbor sleduje dotace ze státního rozpočtu, krajů, obcí a též ze státních fondů a fondů EU. Celkem z těchto zdrojů neziskové organizace v roce 2014 získaly 13 562 000 000 korun. Tato částka se může zdát na první pohled ohromná, je však třeba si uvědomit, co vše se za ní skrývá. Z hlediska státu i samospráv jde v naprosté většině o efektivně vynaložené prostředky. Neziskové organizace za ně zajišťují množství služeb a realizují řadu dalších aktivit, o které by se jinak musel postarat samotný stát a jeho složky, protože jim to přikazují stávající zákony nebo to vyplývá z aktuálních politik, strategií a dalších závazků.

Největší podíl z koláče celkové sumy dotací spolkla v roce 2014 už tradičně podpora sportu a tělovýchovy (36,5 %), až na druhém místě byla podpora sociálních služeb (29,6 %), na třetím pak péče o památky a kulturu (11,3 %). Ostatní oblasti pak už získaly podíly jen v řádu jednotek procent: zájmové činnosti a rekreace 3,8 %; bydlení, komunální služby a územní rozvoj 3,2 %; zahraniční pomoc a mezinárodní spolupráce 2,3 %; vzdělávání a školské služby 2,2 %. Aniž bych chtěl zpochybňovat význam sportu, tak v kontextu dotování jiných odvětví, je výše prostředků, které směřují na jeho podporu, zarážející. Navíc v minulých letech procento dotací směřujících do sportu vytrvale rostlo. Přitom hranice mezi profesionálním (výkonnostním) a amatérským sportem je v praxi velmi neostrá.

Výše jsem již uvedl, že pobírání dotací není pro neziskové organizace vůbec tak typické, jak se mnoho lidí domnívá. V této souvislosti ještě stojí za to zmínit, že v minulém programovém období Evropské unie (2007 – 2013) získaly nějakou dotaci z fondů EU jen necelá 2 % neziskových organizací. Na druhou stranu však existuje určitá poměrně malá skupina neziskových organizací, které z veřejných zdrojů čerpají na své činnosti dosti značné částky, a to často i řadu let po sobě. Například pokud jde o prostředky jdoucí na různé dotační tituly přímo ze státního rozpočtu, rozdělují si pouhých 10 organizací plných 19 % celkové částky (tedy asi 1 441 000 000 korun).

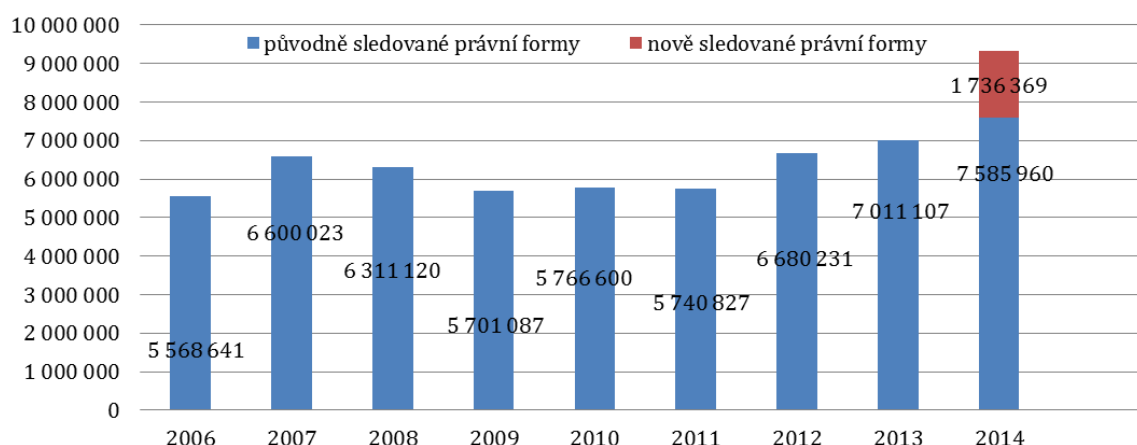
Veřejnost má pochopitelně právo vědět, na co jsou peníze z veřejných zdrojů vynakládány, a kdo konkrétně je získává. Transparentní vykazování dotací ve výročních

zprávách samotných neziskových organizací by mělo být samozřejmostí, kromě toho by však měly existovat i souhrnné zdroje dat. V roce 2004 vznikl na základě usnesení vlády Informační systém NNO (IS NNO), který měl zpřístupňovat informace o všech dotacích z veřejných zdrojů a jejich příjemcích. Provozovatelem systému byly postupně Úřad vlády, Ministerstvo informatiky a nakonec Ministerstvo vnitra, pod kterým tato databáze běží dodnes.²¹(Neziskovky, ©2016)

Tento systém je zastaralé „nechtěné dítě“. Účel IS NNO však zůstal nenaplněn, zodpovědné subjekty nikdo nenutil, aby do něho dodávaly aktuální data, a tak v současné době nelze tuto zastaralou aplikaci považovat za relevantní zdroj informací. Oživením IS NNO v intencích původního nařízení vlády z roku 2004 (a dalšího z roku 2006) se v současné době rovněž zabývá pracovní skupina pro velká data.

Nefunkčnost IS NNO však neznamená, že by informace o dotacích poskytovaných neziskovým organizacím nebylo možné získat, jen je nutné trochu více pátrat. Informace o dotacích poskytnutých všem subjektům, včetně neziskových organizací, obsahuje Centrální registr dotací CEDR III provozovaný Generálním finančním ředitelstvím. Až na úroveň krajů jsou informace dohledatelné poměrně dobře, v případě měst a obcí už je to podstatně horší, jimi rozdělované dotace už v žádné souhrnné databázi nenajdeme. Nezbyvá tedy než se obrnit trpělivostí a pátrat přímo na jejich webových stránkách, případně použít systém MONITOR, který obsahuje účetní závěrky a další údaje o hospodaření měst a obcí.

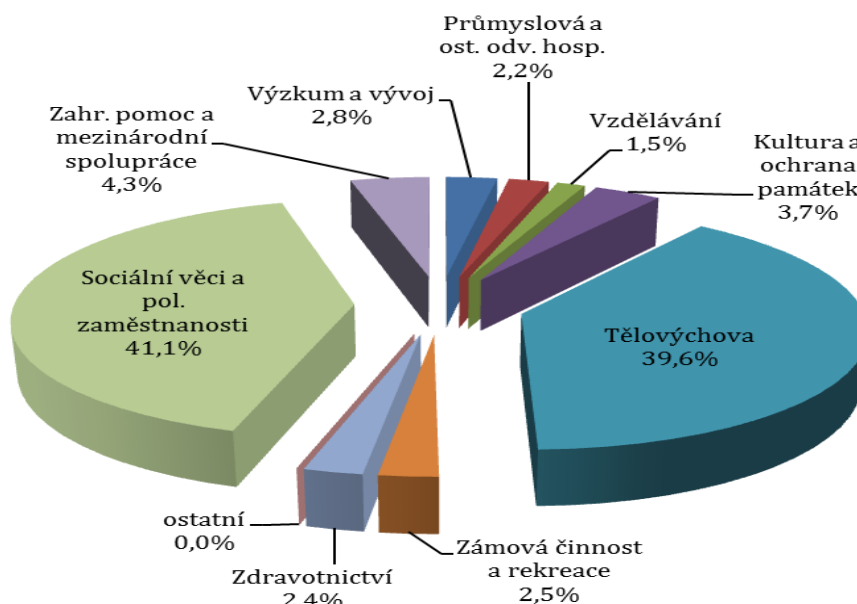
Vývoj objemu dotací pro NNO ze státního rozpočtu (v tis. Kč)

Zdroj: Rozbor 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, databáze kapitol státního rozpočtu, upraveno

²¹ Svět neziskovek. [Http://news.neziskovky.cz](http://news.neziskovky.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://news.neziskovky.cz/t/2002/769/6-tema-2016/chvala-statistikam/>

Podíl objemu dotací poskytnutých ze státního rozpočtu dle podpořeného odvětví původně sledovaným právním formám a nově sledovaným právním formám

Zdroj: Databáze kapitol státního rozpočtu, upraveno²²

2.7 Neziskové a příspěvkové organizace ve formálním a neformálním vzdělávání

2.7.1 Vzdělávání

Vzdělávání je podle Zprávy Evropské komise z roku 1995 jednou ze čtyř oblastí, ve kterých neziskové organizace dominují. V této kapitole představím vzdělávání jako veřejně prospěšný cíl, koncepci a cíle vzdělávání jako rámec pro činnost nestátních neziskových organizací (11). (Hyánek, V. a kol., 2007)

Legislativní rámec a koncepce vzdělávání v ČR

Chod vzdělávacího systému je regulován právní normou – legislativou, která vymezuje pravidla a prostor, ve kterém se aktéři pohybují. Česká republika se v otázce vzdělávání ztotožňuje s názorem, který považuje vzdělávání za jedno ze základních lidských práv poskytovaných všem lidem. Tento názor je v souladu se všeobecnou deklarací a mezinárodními pakty o lidských právech, Evropskou chartou lidských práv, Úmluvou o právech dítěte, Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod

²² Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2014
https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/program_RVNN0_2015_12_03_priloha_3a.pdf

(11) (Hyánek, V. a kol., 2007). Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavy České republiky, obsahuje v Hlavě čtvrté upravující hospodářská, sociální a kulturní práva článek 33, který pojednává o vzdělávání. Tento článek stanovuje, že:

Každý má právo na vzdělávání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

Občané mají právo na bezplatné vzdělávání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysoké škole.

Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělávání poskytovat za úplatu.

Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu (11) (Hyánek, V. a kol., 2007)

Ucelenou koncepci vzdělávání v České republice představuje Národní program rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy ČR (Bílá kniha), která byla přijata vládou v únoru 2001. Ve svém obsahu definovala proměnu společnosti obecně jako hlavní předpoklad rozvoje vzdělávací soustavy. Bílá kniha formuje principy vzdělávací politiky. Prvním principem je zajištění spravedlivého přístupu ke vzdělávacím příležitostem. Dalším principem je maximální možné rozvíjení potenciálu každého jedince, dále je to proměna tradiční školy a v neposlední řadě také nové utváření vzdělávacího systému. Většina veřejných služeb v oblasti školství, mládeže a tělovýchovy je upravena právními předpisy, mezinárodními smlouvami, vnitroresortními a dalšími předpisy. 1.1.2005 vešel v platnost školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

2.7.2 Cíle ve vzdělávání

Důležitým kurikulárním dokumentem, který rozpracovává hlavní cíle vzdělávání je Národní program vzdělávání. Vzdělávání se nevztahuje jen k procesu rozvíjení rozumových schopností, ale i k osvojování si sociálních dovedností, duchovních, morálních a estetických hodnot a žádoucích vztahů k ostatním lidem. Vzdělávání je proto zaměřeno na „rovinu osobního rozvoje, začleňování se do života společnosti a formování občana pro budoucí pracovní život (11). (Hyánek, V. a kol., 2007)

Mezi cíle vzdělávací soustavy patří.

- Rozvoj lidské individuality je základní cíl nezbytný z hlediska jedince i celé společnosti, protože má vliv na celkový potenciál společnosti a je hlavním zdrojem jejího rozvoje a hospodářské prosperity.
- Výchova k ochraně životního prostředí k zajištění udržitelného rozvoje společnosti V tomto cíli vzdělávání jde především o vytvoření citlivého vztahu k přírodě a utváření zdravého životního prostředí.
- Posilování soudržnosti společnosti Vzdělávání je považováno za jednu z nejvýznamnějších integrujících sil ve společnosti.
- Podpora demokracie a občanské společnosti
- Výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě v evropské i globalizující se společnosti
- Zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti Vzdělávací soustava přispívá k vysoké úrovni rozvoje lidských zdrojů. Ovlivňuje kvalifikaci, pružnost a přizpůsobivost pracovní síly, schopnost inovace, rozvíjení a využívání nových technologií a úroveň řízení.
- Zvyšování zaměstnatelnosti Vzdělávání zvyšuje schopnost nalézt si zaměstnání a trvale se uplatňovat na trhu práce. Nestátní neziskové organizace svým působením na vzdělávacím trhu přispívají k naplnění uvedených cílů vzdělávací soustavy.

Vzdělávání jako veřejně prospěšný cíl

Rabušicová (1991) člení výchovu a vzdělávání ve společnosti na tyto funkce:

- **Socializace a předávání kultury.** Výchova a vzdělávání mají velkou roli v procesu včleňování a zapojení jedince do společnosti (funkce socializační), díky kterému si společnost zachovává určitou kontinuitu. Tento proces trvá celý život. Během něj se jedinec začleňuje do společnosti a je z generace na generaci předávána kultura v tom nejširším slova smyslu (funkce předávání kultury). K tomuto předávání kultury dochází cílevědomě ve školních institucích. Díky tomuto předávání si společnost zajišťuje kontinuální vývoj a rozvíjení.

- **Činitel společenských změn a inovací.** Děti se nechodí do školy učit pouze vědomostem a dovednostem, ale ve škole získávají a zvnitřňují si určité hodnoty, které společnost v určitém prostoru a čase považuje za důležité z hlediska svých momentálních potřeb a vývoje.

- **Činitel ekonomického rozvoje.** Výchova a vzdělávací systém tvoří základy pro rozvoj obyvatel země, připravuje pro výkon různých povolání, kultivuje postoje lidí hodnotově, a umožňuje zhodnocovat vědění a transformovat je do ekonomického rozvoje. Zde vyvstává otázka pro ekonomy vzdělávání, zda a jak se úroveň vzdělávání transformuje konkrétně do ukazatelů ekonomického růstu země.

- **Sociální a osobnostní rozvoj jedince.** Dítě přechází z rodinného prostředí do prostředí školy, kde se vyžaduje výkon, a v případě neúspěchu následují sankce. Učí se respektovat normy a pravidla v novém prostředí, a tím i v nové společnosti. Škola se nepochybně podílí na rozvoji osobnosti dítěte, otázkou je jak? Má jedinec svou osobnost rozvíjet svobodně, nebo se musí přizpůsobovat, či resocializovat? Je mezilidská komunikace založená na respektu, nebo na podřizování, a to na úrovni sociálního a osobnostního rozvoje jedinců. Propojenost různých úrovní – společnosti, sociálních skupin a jednotlivce je jasná, jistě i v opačném směru. Osobnost jednotlivce svým způsobem ovlivňuje rozvoj společnosti.

- **Profesní umístění jednotlivce.** Generace dorůstajících jedinců obsazují uvolněné profesní pozice po starší generaci nebo nastupují na pozice zcela nové. Tyto pozice jsou obsazovány pokud možno lidmi adekvátně vzdělanými a kompetentními. Tato funkce je spojená s kvalifikací, kterou může jedinec získat prostřednictvím školy, i prostřednictvím jiných kvalifikačních kritérií. Umístění do určité pozice předchází výběr. K výběru dochází i na úrovni základní a všeobecné školy, kdy se rozvíjejí předpoklady a zájmy jednotlivce na pozadí toho, co daná společnost potřebuje. Pokud je výběr proveden, dítě je na základě svého rozhodnutí za pomoci rodičů, přátel, učitelů, výchovných poradců navedeno na určitou vzdělávací dráhu. V ideálním případě není toto rozhodnutí v rozporu zájmů jednotlivce i ostatních. Ale tento proces má jistě i celou řadu rizik a možných rozporů, které řeší speciální disciplína – poradenství pro výběr povolání, profesionální výchova (17) (Pospíšil M, 2009)

Vzdělávání jako veřejně prospěšný cíl (z ekonomického hlediska)

Vzdělávání je považováno za hlavní faktor úspěšnosti jedince i celé společnosti a je tak často charakterizováno jako tzv pozitivní externalita. „To znamená, že vzdělaný člověk je na jedné straně přínosem pro celou společnost, přičemž jeho celospolečenský prospěch spočívá jednak ve vyšších příspěvcích do několika odvodových systémů, ale je také významným faktorem zaměstnanosti, blahobytu, produktivity práce a růstu ekonomiky.“ (11) (Hyánek, V. a kol., 2007). Vzdělaný jedinec přispívá k vyšší spotřebě, tím pádem zvyšuje příjem státní kasy, kterou navíc nezatěžuje svými sociálními nároky. Navíc vzdělaný jedinec nalézá lepší uplatnění na trhu práce a dosahuje vyšší psychosociální spokojenosti než jedinec, který se místo zvyšování kvalifikace věnoval výdělečným aktivitám. Z uvedeného vyplývá, že vzdělávání jedince je v zájmu celé společnosti, a tudíž je právem považováno za veřejně prospěšný cíl²³ (Neziskové organizace zaměřené na vzdělávání, © 2005)

2.7.3 Formální vzdělávání

Pojmem formální vzdělávání označujeme formu výuky, kterou si většina z nás patrně nejčastěji se slovem vzdělávání spojuje, tedy v nejobecnější rovině vzdělávání na základních, středních a vysokých školách. Dle Strategie celoživotního učení ČR je formální vzdělávání definováno jako vzdělávání realizované ve vzdělávacích institucích, zpravidla školách. Jeho funkce, cíle, obsah, organizační formy a způsoby hodnocení jsou vymezeny právními předpisy. Zahrnuje získávání na sebe navazujících stupňů vzdělání (základního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání), jejichž absolvování je potvrzováno příslušným osvědčením (výučním listem, maturitním vysvědčením, vysokoškolským diplomem apod.)²⁴ (Strategie formálního učení, © 2007)

2.7.4 Neformální vzdělávání

Neformální vzdělávání je vzdělávací přístup, který je organizován mimo formální vzdělávací systém, tedy mimo vzdělávání poskytované hlavně školami. Avšak ne každé mimoškolní vzdělávání lze automaticky nazvat vzděláváním neformálním. Neformální vzdělávání musí splňovat další kritéria, např. musí být postaveno na projektové logice –

²³ https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/10339/mgr_17867.pdf?sequence=1

²⁴ Strategie celoživotního učení ČR. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007

tzn. vzdělávací proces musí být plánovaný a vést k předem definovanému vzdělávacímu cíli. Současně by měl obsahovat charakteristické rysy neformálního vzdělávání, kterými jsou:

- dobrovolnost,
- přístupnost každému (v ideálním případě),
- zaměření na ty, kdo se učí, a s jejich aktivní účastí,
- zahrnutí jak individuálního učení, tak učení se ve skupině a od skupiny,
- zaměření na osvojování dovedností pro život a přípravu na aktivní občanství,
- celostní přístup – zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje a rozvíjí člověka jako celou osobnost včetně jeho emocí a hodnot
- učení založené na zkušenosti a činnosti,
- rozdělení procesu učení do konkrétních/postupných kroků, které jsou stejně důležité jako samotný výsledek učení
- učení vycházející z potřeb účastníků.²⁵ (MŠMT, © 2016)

Můžeme ho tedy definovat například takto: „Neformální učení je záměrné, ale dobrovolné učení, které probíhá v řadě rozmanitých prostředí a situací, v nichž vyučování, odborná příprava a učení nemusí být nutně jedinou či hlavní oblastí činnosti. Tato prostředí či situace mohou být dočasné nebo se mohou střídát a příslušné činnosti či kurzy mohou vést profesionální facilitátoři učení (např. mládežnickí instruktoři), ale také dobrovolníci (např. vedoucí skupin mládeže). Aktivity a kurzy jsou naplánované, ale zřídka strukturované jako tradiční vyučovací hodiny nebo předměty.“ (Lynne Chisholm, Bridges for Recognition, 2005)

2.7.5 Kompetence v neformálním vzdělávání

Základem snahy o uznávání neformálního vzdělávání je myšlenka, že by bylo dobré uznávat pro určité typy pracovního zařazení i kompetence nabyté nikoliv pouze během školního studia, ale také mimo něj, třeba i v kroužku či oddíle. Uznávání neformálního vzdělávání můžeme tedy obecně chápat jako proces, v němž dochází k vnějšimu zhodnocení znalostí, schopností a dovedností získaných mimo formální vzdělávací systém.

²⁵ Neformální vzdělávání: [Http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1](http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1) [online]. [cit. 2017-04-03] Dostupné z: www.msmt.cz

Problematika neformálního vzdělávání a uznávání neformálního vzdělávání je v současné době celoevropským tématem a začínají ji řešit i někteří čeští vzdělavatelé (např. vysoké školy i NNO pracující s dětmi a mládeží) a zaměstnavatelé (především při výběru zaměstnanců). V oblasti práce s dětmi a mládeží lze v České republice v podstatě usilovat o trojí uznání

1) Uznání společenské prospěšnosti a přidané hodnoty této, velmi často dobrovolné, činnosti s dětmi a mládeží.

2) Uznání kompetencí získaných v neformálním vzdělávání ze strany zaměstnavatelů i dalších vzdělavatelů – aby si uvědomili, že lidé přicházející se zkušeností z činnosti s dětmi a mládeží mají cenné kompetence a návyky, které mohou zdárně uplatnit i v pracovním či dalším studijním procesu; aby dokázali rozpoznat „přidanou hodnotu“ takového člověka.

3) Formální uznání kompetencí získaných neformálním vzděláváním v souladu se zákonem č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Existuje samozřejmě ještě čtvrtá cesta, která se skrývá v pozadí všech výše zmíněných a rozhodně není méně důležitá. Jedná se o uznání vlastních kompetencí námi samými, o schopnost jejich uvědomění si, následné prezentace a v neposlední řadě i o naši schopnost založit na nich další osobnostní rozvoj a směr celoživotního učení. Neformální vzdělávání se tak dostává do nové role a jeho význam neustále roste.²⁶ (NIDM, © 2016)

Kompetenční přístup představuje směr, který ve vzdělávání klade důraz na formování a rozvíjení klíčových kompetencí jako nástroje přeměny encyklopedického pojetí vzdělávání. Toto pojetí zapadá do širšího rámce rozvoje vzdělávání v České republice představeného v tzv. Bílé knize vydané roku 2001 Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Zcela v duchu záměru na postupnou transformaci vzdělávání u nás lze říci, že koncept klíčových kompetencí propojuje formálního a neformálního vzdělávání a zasazuje je do kontextu celoživotního učení. Jednoduše řečeno, vzdělávání cíleně rozvíjející určité kompetence v organizacích pracujících s dětmi a mládeží, resp. v dalším (profesním) vzdělávání pracovníků pracujících s dětmi a mládeží,

²⁶ Kompetence v neformálním vzdělávání, http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/Kompetence_v_neformalnim_vzdelavani_na_web.pdf

by mělo korespondovat s kompetenčními přístupy na školách, případně se navzájem doplňovat.

Obecným cílem vzdělávání podle kompetencí je, aby učící se jedinec byl schopen úspěšně, efektivně a smysluplně zvládat nejrůznější situace a úkoly v životě vůbec a aby se postupně stával samostatnějším při dosahování různých osobních i společenských cílů.

Předpokladem procesu rozvíjení klíčových kompetencí je pak důvěra v samostatnost účastníka vzdělávání a v jeho odpovědnost za vlastní učení. Pro účastníka vzdělávání je přinejmenším stejně podstatné jako „vědět co“, tj. mít dostatek informací a znalostí, také „vědět jak“, čímž se rozumí nabývání a využívání funkčních znalostí, praktických zkušeností a dovedností. V úvahu lze brát i další spojení, a sice „vědět proč“, ve smyslu porozumět významu dílčích znalostí i souboru lidského poznání a jejich dopadů pro společnost, a „vědět kdo“ neboli „vědět, kdo to ví“. Pouze efektivní propojení a využívání všech uvedených složek, respektive zdrojů toho, co, jak, proč, s kým a prostřednictvím koho „vědět“, je předpokladem pro kompetentní konání. Proto se postupně oproti přístupům tradičním prosazuje ve vzdělávání přístup podle kompetencí.²⁷ (NIDM, © 2016)

V zásadních evropských dokumentech²⁸ (Evropský parlament, © 2006), jsou kompetence definovány jako kombinace znalostí, schopností, dovedností a postojů, jež všichni potřebujeme ke svému sociálnímu začlenění, osobnímu naplnění a rozvoji, aktivnímu občanství, a i k uplatnění v pracovním životě. Jedná se konkrétně o tyto dovednosti a schopnosti:

1. komunikace v mateřském jazyce
2. komunikace v cizích jazycích
3. matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií
4. schopnost práce s digitálními technologiemi
5. schopnost učit se
6. sociální a občanské schopnosti

²⁷ Kompetence v neformálním vzdělávání: http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/Kompetence_v_neformalnim_vzdelavani_na_web.pdf

²⁸ Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES)

7. smysl pro iniciativu a podnikavost

8. smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Rozvíjení klíčových kompetencí opět představuje jeden z nástrojů zvyšování efektivity ve vzdělávání. Při vytváření konceptu klíčových kompetencí přitom byly sledovány v zásadě tři priority. Jednak osobní naplnění a rozvoj jedince v průběhu celého života, dále aktivní občanství a zapojení se do společnosti a v neposlední řadě i zaměstnatelnost jedince. Čímž jsme zpět u celoživotního učení a také u uznávání neformálního vzdělávání.

2.7.6 Neziskové organizace a škola

Z vlastní zkušenosti vím, že školy s neziskovými a příspěvkovými organizacemi spolupracují v širokém spektru oblastí. V době kdy jsem pracoval a poté vedl NO, jsme pro školy zajišťovali především smysluplné využití volného času. Zajišťovali jsme adaptační a seznamovací kurzy, školy v přírodě, exkurze, lyžařské výcviky, tábory. Na všechny tyto aktivity si nás školy „najímaly“, neb samy neměly kapacitu, zkušenosti a znalosti takové aktivity realizovat. Podle mě je vždy lepší, když s třídním kolektivem jede i instruktor (animátor) profesionál a ne jen učitel či družinářka.

V současné době, kdy pracuji pro PO, opět především zajišťujeme smysluplné využití volného času, převážně ve formě odpoledních zájmových útvarů (95 pohybových, hudebních, divadelních, poznávacích, environmentálních, technických a výtvarných kroužků.) Dále pořádáme příměstské i pobytové tábory, organizujeme sportovní soutěže ve spolupráci s MŠMT. Zároveň se také zapojujeme do formálního vzdělávání ve formě environmentálních programů pro školky a základní školy. Dále pořádáme vzdělávací kurzy pro pedagogy v rámci DVPP.

Zde si dovoluji uvést některé další oblasti působení NO a PO v České republice:

- Sport a rekreace (tělovýchovné organizace, sportovní kluby, myslivecké společnosti, společenské kluby, dětské tábory, kluby přátel)
- Vzdělání a výzkum (předškolní výchova, základní a středoškolské vzdělávání, vysoké školství, odborné školství, vzdělávání dospělých, výzkumné ústavy, servisní organizace, sdružení rodičů a přátel školy)

- Kultura a umění (divadla, muzea, časopisy, knihovny, umělecká představení, historické a kulturní společnosti)
- Zdraví (nemocnice, rehabilitační zařízení, domácí ošetření, instituce duševního zdraví, lékařské pohotovosti)
- Sociální služby (péče o děti a mládež, denní péče, péče o rodinu, služby pro jedince s handicapem, služby pro seniory, pomoc uprchlíkům a lidem bez domova, útulky, jídelny)
- Rozvoj obce a podpora bydlení (obecné, sídlištní a sousedské aktivity, hasiči, organizace podporující zaměstnanost, hospodářské a společenské rozvojové aktivity, bytové družstva)
- Ochrana práv a obhajoby zájmů (právní poradenství, organizace hájící lidská práva a práva menšin, sdružení měst a obcí, občanské iniciativy, prevence kriminality, ochrana spotřebitelů, podpora obětem kriminality apod.)
- Ekologie (ochrana životního prostředí, ochrana živočichů a přírody, veterinární služby)
- Organizování dobročinnosti (nadace, charitativní organizace, sdružení na podporu dobročinnosti, centra pro dobrovolníky, církevní charitativní zařízení)
- Náboženství (kostely, synagogy, mešity a jiná místa pro bohoslužby a kultovní obřady) ²⁹ (Czech.cz, © 2016)

²⁹ Neziskový sektor. Www.czech.cz [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>

3 Výzkumná část

Ve výzkumné části jsem se rozhodl provést výzkumné šetření na téma pozice neziskových a příspěvkových organizací ve formálním a neformálním vzdělávání v ČR.

3.1 Cíl výzkumu

Zjistit názory ředitelů vybraných neziskových a příspěvkových organizací na pozici těchto organizací ve formálním a neformálním vzdělávání.

3.2 Výzkumná otázka

Hlavní výzkumná otázka (HVO) zní: Jak ředitelé vybraných neziskových a příspěvkových organizací hodnotí pozici neziskových a příspěvkových organizací ve formálním i neformálním vzdělávání?

HVO byla konkretizována na základě dílčích výzkumných otázek (DVO):

DVO 1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

DVO 2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

DVO 3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

DVO 4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

DVO 5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

DVO 6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

3.3 Design výzkumu

Pro dosažení stanovených cílů byl zvolen kvalitativní výzkumný design jehož úkolem je hloubkově probádat zkoumaný fenomén a zjistit o něm co největší množství informací (Švaříček, Šedřová 2007), šetření bylo provedeno na základě polostrukturovaného rozhovoru.

Kvalitativní výzkum

V sociálních vědách lze sledovat jistý vývoj v náhledu na kvalitativní a kvantitativní metodologický přístup: teprve s rozvojem některých metodologických škol (interpretativismus, interakcionismus) došlo k vyhraňování teoretických východisek

kvantitativního a kvalitativního přístupu. Posléze si kvalitativní přístup získal určité uznání a oba přístupy byly nazírány jako soupeřící paradigmaty. I tento náhled byl opuštěn a obě metodologie jsou nahlíženy jako odlišné strategie, nikoli však soupeřící. To byl počátek cesty k dnešní snaze o kombinaci obou přístupů s cílem využít silných stránek obou metodologií. Přestože v současné době badatelé nemusí zdůvodňovat svébytnost kvalitativního výzkumu, či dokonce bojovat za jeho uznání, i dnes panuje velká terminologická rozrůzněnost v definování termínu kvalitativní přístup. Prakticky každá definice zdůrazňuje jiný znak kvalitativního výzkumu jako zásadní odlišující aspekt. Někteří autoři vymezují kvalitativní výzkum proti kvantitativnímu na základě použitých metod (Payne, Paynová, 2004). Zjednodušeně řečeno, nástrojem kvantitativního výzkumu je dotazník, zatímco kvalitativní výzkumníci používají rozhovor. Takovéto pojetí vede ke značnému zjednodušení odlišností obou metodologických přístupů, například rozhovor můžeme s úspěchem použít v obou zmiňovaných výzkumných přístupech, záleží však na jeho účelu a podobě. Cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu (kvalitativní přístup), zatímco účelem standardizovaného strukturovaného rozhovoru je položit všem respondentům několik identických otázek ve stejném pořadí (kvantitativní přístup). (22) (Švaříček R. 2007)

Řízený strukturovaný rozhovor (Pen and paper interview).

Jakožto tazatel jsem postupoval otázku za otázkou podle dotazníku a respondent mi na otázky odpovídal. Odpovědi jsem zaznamenal na zvukové zařízení a následně zpracoval do písemné formy.

Pro rozhovor platí následující charakteristiky:

- Je dané, kdo je tazatel a kdo respondent
- Prostředí je zvoleno tak, aby se respondent cítil co nejpříjemněji (domov, kancelář)
- Otázky jsou kladeny postupně a následně zhodnoceny na stupnici od 1 – 10 bodů.
- Nedojde k vynechání žádné otázky
- Jedním z úskalí může být problém pocitu neanonymity u citlivých otázek (respondent je v přímém kontaktu s tazatelem)
- Časová náročnost vede k menšímu počtu respondentů
- Tazatel může (i nechtěně) ovlivňovat respondenty
- Celkově jde o velmi precizní techniku sociálního výzkumu, která přináší velmi kvalitní výsledky.

Osnova rozhovoru:

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?
2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?
3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?
4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?
5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?
6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?
7. Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje?
8. Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má?
9. Kolik klientů využívá projekty vaší NO?
10. Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje?

Kromě toho, že respondenti mohli na otázky odpovídat svými slovy, byli ještě požádáni o hodnocení každé otázky na bodové stupnici 1 – 10 bodů, s tím, že 10 bodů tvoří maximální spokojenost s daným stavem.

3.4 Terén výzkumu a výzkumný vzorek

Celkově jsem obeslal s žádostí o spolupráci na mojím DP 30 neziskových a příspěvkových organizací v celé ČR. Dostal jsem sedm kladných odpovědí, a z těch jsem vybral pět. Zohlednil jsem pestrost vzorku, způsob komunikace a i časové možnosti moje a zástupců zmíněných společností. Velkou roli hrálo i to, že jsem měl osobní zkušenost se všemi organizacemi, a ředitele jsem znal minimálně z pracovního kontaktu. Dále jsem bral v úvahu tradici NNO, tedy kolik let již uplynulo od jejího založení. Také jsem se řídil podle pole působnosti, na kterém daná NNO operuje, zda se jedná o organizace celorepublikové velikosti, či pouze organizace lokální. Nakonec jsem zvolil organizace působící v lokálním sektoru, neboť rozsah této práce podle mě není dostatečný ke zmapování celostátních či dokonce nadnárodních NO.

3.4.1 Charakteristika neziskových organizací orientovaných na vzdělávání, jejichž ředitelé tvořili výzkumný vzorek

1. V této části uvádím stručný přehled o všech pěti vybraných subjektech. Výzkumný vzorek tvoří ředitelé organizací, ale přesto je důležité popsat společnosti, ve kterých působí.

Centrum Generace Liberec o.p.s

Centrum Generace je rodinné, vzdělávací, volno-časové a křesťanské centrum, jehož posláním je poskytovat bezpečný prostor pro děti, rodiče a prarodiče, kde mohou navazovat nové vztahy, setkávat se, kvalitně trávit volný čas, vyměňovat si své zkušenosti, vzdělávat se a zapojit se do společnosti spolu se svojí rodinou. Centrum Generace se prostřednictvím svých služeb snaží předcházet negativním jevům v rodině, podporovat její funkčnost a mezigenerační soužití. Činnost Centra se zaměřuje také na rodiny ohrožené a rodiny dysfunkční a pomáhá jim v procesu integrace a socializace. Za účelem naplnění poslání poskytuje veřejnosti tyto služby:

- a) Provozování mateřského centra Krteček zaměřeného na integraci sociálně a zdravotně znevýhodněných;
- b) Poskytování volno-časových a vzdělávacích programů a akcí;
- c) Výkon sociálně-právní ochrany dětí v programu podpory pěstounských rodin, rodin sociálně znevýhodněných, rodin s dítětem zdravotně postiženým, v programech prevence a ochrany dětí před škodlivými vlivy.

Filozofie a cíle

Centrum Generace je rodinné, křesťanské, vzdělávací a volnočasové centrum, které vzniklo na základě dobré vůle majitelů budovy „Lidušky“ v Palachově ulici, jejichž přáním bylo zkvalitnit životy svých spoluobčanů.

Jako tým pozitivně laděných lidí jsme přijali tuto výzvu a na základě našich křesťanských hodnot jsme se rozhodli vytvořit prostředí vyzařující energii dobrých vztahů, kde bychom formou přednáškové, klubové, výukové a poradenské činnosti pomáhali občanům smysluplně a hodnotně využívat čas. Cílem těchto aktivit je posilovat mravní a etické uvědomění občanů, posilovat rodinnou a generační soudržnost,

budovat toleranci mezi skupinami, pomáhat lidem v tíživé životní situaci, vést rodiče a děti k zodpovědnému přístupu k životu a tím předcházet negativním jevům v rodinách i ve společnosti.

„Domníváme se, že současný stav společnosti a její nasměrování není zcela příznivě nakloněn rodině, jak v užším, tak v širším smyslu. Jak vyplývá z běžně dostupných sociologických studií, je počet rozvodů na počet uzavřených manželství znepokojující. Rovněž studie o agresivitě či kriminalitě dětí a mládeže svědčí o nebezpečném trendu. Není nám lhostejná ani situace starších občanů, kteří často trpí osamělostí a ztrátou smyslu života. To vše svědčí o tom, že v dnešním konzumně, materialisticky a sobecky zaměřeném světě se hodnoty jako rodina, věrnost, mravnost, úcta, tolerance či prostá slušnost dostávají do pozadí. Vnímáme posun těchto hodnot jako alarmující a prostřednictvím komunitního Centra Generace se chceme podílet na procesu vrácení těchto hodnot na přední místa žebříčku etických norem“.

„Prostřednictvím aktivit Centra Generace chceme lidem pomáhat rozvíjet základní vztahové dovednosti jako komunikace, vědomí vlastní hodnoty, pozitivní hodnocení druhých, empatie a sdílení svých emocí, řešení konfliktů, vytváření pozitivních vzorců chování.“³⁰ (Centrum generace © 2015)

Organizační struktura o.p.s.

Adresa: Palachova 504, Liberec 460 01

Telefon: 723 449 585

E-mail: cincalova@centrumgenerace.cz

Dům dětí a mládeže Vikýř, Jablonec nad Nisou

Hlavní činnost zařízení je vymezena Zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 111, 112, 118, vyhláškou MŠMT č.74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání navazuje na Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy LK.

³⁰ Centrum generace. [Http://www.centrumgenerace.cz/clanky/o-nas/255/nase-poslani.html](http://www.centrumgenerace.cz/clanky/o-nas/255/nase-poslani.html) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.centrumgenerace.cz>

DDM Vikýř pracuje podle vlastního Školního vzdělávacího programu na základě Školského zákona č.561/2004 Sb. § 5, odst. 2. a vyhl.74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání. Doplňková činnost je stanovena Zřizovací listinou zřizovatelem.

Dům dětí a mládeže je zařízením pro volný čas. Zajišťuje výchovné, vzdělávací a rekreační akce a osvětovou činnost pro předškoláky, žáky základních škol, speciálních škol, studenty středních a vysokých škol, pedagogické pracovníky, dospělé a seniory. Je otevřeným zařízením pro všechny věkové i sociální skupiny, pracuje se zdravými i handicapovanými jedinci. Nabízí využití volného času v podobě pravidelného zájmového vzdělávání. Pracuje s talentovanými žáky a studenty, pečuje i o sportovní vyžití dětí a mládeže, zabývá se prevencí negativních jevů a nabízí výukové programy pro školy a další příležitostnou i spontánní činnost.

Dům dětí a mládeže Vikýř vytváří vedle škol bohatě strukturovanou nabídku pro vhodné využívání volného času dětí a mládeže během školního roku především nabídkou pravidelné, příležitostné, spontánní a táborové činnosti ve všech oblastech své působnosti. Stejně tak se podílí na organizaci odborných soutěží - olympiád a sportovních soutěží. Nezanedbatelný je i jeho podíl na zajištění letní činnosti formou příměstských nebo pobytových táborů a to jak v České republice, tak i v zahraničí.

Cíle:

rozvoj osobnosti člověka

účelné trávení volného času

pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu

pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti

získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně

pomáhat mladým lidem rozvíjet osobnost, získávat zdravé sebevědomí, touhu a schopnost ovlivňovat společenské dění

vytvářet tým spolupracovníků, který bude schopen tyto úkoly realizovat

sledovat nové trendy a průběžně se vzdělávat v těchto trendech

Dům dětí a mládeže (DDM) zde začal fungovat od října 1987 (tehdy městský dům pionýrů a mládeže, okresní dům sídlil v Opletalově ulici). Od roku 1996 byl zřizovatelem Školský úřad v Jablonci nad Nisou. Od něho převzal zřizovatelskou funkci Krajský úřad Liberec. V roce 2008 se stalo zřizovatelem Město Jablonec nad Nisou. V té době již mělo zařízení za zkratkou DDM název Vikýř. V současné době, kdy volnočasová nabídka slouží

nejen dětem a mládeži, ale i v celé šíři dospělé populace, se preferuje místo DDM označení SVČ - Středisko volného času.³¹ (Vikýř, © 2016)

VIKÝŘ Středisko volného času
adresa Podhorská 49, 466 01, Jablonec nad Nisou
e-mail info@vikyr.cz
telefon 483 711 725
ředitelka Bc. Martina Šípková

TEREZA centrum vzdělávání

Je nezisková organizace, která působí v České republice od roku 1979. Její cesta je tedy dlouhá a zajímavá. TEREZOU za ta léta prošla spousta skvělých lidí. Dnes vzděláváme přes 94 000 dětí a učíme je, jak mohou o naše životní prostředí pečovat samy.

V roce 1979 se začala parta vysokoškoláků podílet na ochraně Prokopského údolí v Praze. Založili zde svoji TERÉnní ZÁkladnu - TEREZU. Od počátku 90. let TEREZA vytváří ekologické projekty pro školy z celé republiky. Činnost se postupně zaměřila na realizaci tří dlouhodobých vzdělávacích programů s mezinárodním zastřešením: Ekoškola, GLOBE a Les ve škole. Dnes je do nich zapojeno přes 750 českých mateřských, základních a středních škol.

„Naše programy neustále rozvíjíme, základní východiska naší činnosti však zůstávají stejná: Zdraví lidí se neobejde bez zdravého životního prostředí. Přírodu je třeba nejprve milovat, abychom ji chtěli chránit. Životnímu prostředí musíme dobře rozumět, aby byla jeho ochrana účinná. Činnosti přispívající k udržitelnému rozvoji můžeme dělat každý sám, a byť se mohou zdát drobné, znamenají v součtu mnoho. A velké změny začínají od nejmenších, protože co se naučí, a jaká bude nejmladší generace, to ovlivní budoucí podobu našeho světa ze všeho nejvíce. Velkou radost nám přinášejí příběhy studentů o tom, co všechno se jim podařilo v našich programech uskutečnit. Utvrzují nás v tom, že v nastoupené cestě dlouhodobého vzdělávání mladé generace má smysl dále pokračovat. Naše činnost by nebyla možná bez pomoci dalších lidí a organizací. Děkujeme všem našim

³¹ Dům dětí a mládeže Vykyř, Jablonec nad Nisou. [Http://www.vikyr.cz/](http://www.vikyr.cz/) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/home>

*partnerům, dárcům, sponzorům, spolupracovníkům a dobrovolníkům. Vaše důvěra v naši činnost je pro nás závazkem“.*³² (Tereza, © 2016)

TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú.

Adresa: Haštalská 17, 110 00 Praha 1
Telefon: (+420) 224 816 868
E-mail: tereza@terezanet.cz

Ředitel: Petr Daniš

Dům dětí a mládeže Stodůlky

Dům dětí a mládeže Stodůlky je příspěvková organizace organizující širokou škálu volnočasových aktivit - zájmového vzdělání pro děti, mládež, rodiny s dětmi a další zájemce v souladu s vyhláškou 74/2005 o zájmovém vzdělávání v platném znění.

Činnost DDM se řídí podle §§ 2 a 118 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhláškou č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a dalšími zákony a vyhláškami vztahujícími se k předmětu činnosti. Ve DDM pracují pedagogové volného času.

Formy činnosti:

- pravidelná (zájmové útvary dle oborů)
- příležitostná (nárazové akce k výročím, rukodělné dílny, soutěže, vernisáže apod.)
- spontánní (otevřené kluby)
- táborová (organizace táborů zimních a letních, výlety, několikadenní pobyty mimo Prahu)
- osvětová (programy protidrogové prevence, ekologické, přírodovědné, právní odpovědnosti dětí za spáchání trestného činu)

³² Tereza vzdělávací organizace. [Http://www.terezanet.cz/cz/tereza-vzdelavaci-centrum](http://www.terezanet.cz/cz/tereza-vzdelavaci-centrum) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.terezanet.cz

Cíle DDM Stodůlky:

- Nabízet činnost v takové kvalitě a kvantitě, abychom udrželi vyrovnané či ziskové hospodaření, udržet poměr financování takto: z vlastní činnosti 43 %, MČ a EU 4 %, ze státního rozpočtu 51,5 %, doplňková činnost 1,5 %.
- V předškolním oddělení učit děti pozitivním vztahům mezi vrstevníky, uvědomovat si tak své skutky a činy (pomoc, rozdělení se, spolupráce) a tím prohlubovat jejich emoce, city a radost ze společně vytvořeného milého prostředí. Do této prosociální činnosti zapojit děti i rodiče, případná účast na charitativních akcích.
- Nabízet různorodé pohybové aktivity všem, bez ohledu na věk, talent a šikovnost. Předcházet rizikům vyplývajícím z nedostatku pohybu s cílem podpořit zdravý životní styl.
- Směřovat děti, mládež i dospělé k překročení vlastních hranic při objevování skutečnosti prostřednictvím tvoření a prožitkového učení.
- Podporovat rozvoj fantazie, kreativity a rozvíjet pozitivní vztah k hudbě a umění prostřednictvím tvoření a prožitkového učení u dětí, mládeže a dospělých.
- Účastnit se veřejných soutěží i nesoutěžních akcí se záměrem poznat a prohloubit kritické i tvůrčí myšlení v dané oblasti. Získat tak rozhled o tvorbě podobně zaměřených vrstevníků a rozvíjet naučené oblasti.³³ (DDM Stodůlky, © 2016)

Dům dětí a mládeže Stodůlky

Adresa: Chlupova 1800, Praha 5, 155 00

Telefon : 251 620 266

E-mail: Info@ddmstodulky.cz

Ředitelka Mgr Michaela Gaydošová

Botič o.p.s

Botič je členem zapsaného spolku Toulcův dvůr a Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina. Botič o.p.s. navazuje na činnost občanského sdružení Základní článek Hnutí Brontosaurus Botič, založeného v roce 1990 s cílem rozvíjet ekologickou výchovu, vzdělávání a osvětu v Praze.

Na Toulcově dvoře Botič o.p.s nabízí informace a prožitky vedoucí k odpovědnějšímu chování k přírodě, životnímu prostředí a úctě k tradicím:

- ekologické výukové programy pro MŠ, ZŠ a SŠ

³³ Dům dětí a mládeže Stodůlky, <http://www.ddmstodulky.cz/>[online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.ddmstodulky.cz/o-nas/>

- velké i menší akce pro veřejnost
- programy a akce Rodinného centra Mateřídouška
- semináře pro pedagogy – specializační studium EVVO
- metodická podpora učitelů – projekt M.R.K.E.V. a Mrkvička
- ekoporadna a knihovna
- vzdělávací, odpočinkové a teambuildingové akce na klíč pro firmy
- pronájem výukových a společenských prostor Toulcova dvora

Posláním společnosti je pomocí výchovných, vzdělávacích, volnočasových a kulturních aktivit soustavně a smysluplně působit na návštěvníky střediska ekologické výchovy Toulcův dvůr, a tím je vést k citlivosti a úctě k přírodě i tradicím a k environmentálně odpovědnému jednání.³⁴ (Botič, © 2016)

Toulcův dvůr, z.s. Středisko ekologické výchovy
Adresa: Kubatova 32/1, 102 00 Praha 10 - Hostivař

Telefon: +420 272 660 500
E-mail: info@toulcuvdvur.cz

Zástupce ředitele: Tomáš Hodina

Charakteristika informantů:

Informant č. 1: Mgr. Karla Činčalová, zakladatelka (1995) Občanského sdružení Centrum Generace, o. s., 27. 10. 2005. Ředitelka (2014) Centrum Generace, o.p.s. ,která vznikla transformací občanského sdružení 8. ledna 2014.

Informant č. 2: Bc. Martina Šípková, vystudovala TUL obor pedagogika volného času, ředitelka Vykýř středisko volného času, Jablonec (2014), předtím ředitelka a jednatelka Jablíčko o.p.s

Informant č. 3: Mgr. Petr Daniš, ředitel TEREZY (2005), vystudoval filosofii a environmentální etiku a zvažoval dráhu vědce. Pak přišel do TEREZY na civilku a už zůstal.

Informant č. 4: Mgr. Tomáš Hodina, zástupce ředitelky (2013), zástupce členské schůze z.s.TD, hospodář, fundraiser Botič o.p.s

Informant č. 5: Mgr. Michaela Gaydošová, ředitelka DDM Stodůlky (2003)

³⁴ Botič o.p.s. [Http://www.toulcuvdvur.cz](http://www.toulcuvdvur.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.toulcuvdvur.cz/o-nas/organizace/botic-ops>

3.5 Způsob analýzy dat

Celý výzkum probíhal v několika fázích. Nejdříve jsem ředitelům kteří souhlasili s rozhovorem poslal strukturu celého rozhovoru, aby byli na moje otázky připraveni. Dalším krokem bylo nalezení vhodných termínů, což se povedlo v rozmezí říjen 2016 – leden 2017.

Všichni ředitelé souhlasili s pořízením zvukového záznamu rozhovorů. Rozhovory byly poté přepsány, následně byly z přepisu vypuštěny všechny informace které se netýkaly tématu a výzkumných cílů. Z těchto přepisů byla pak následně udělána obsahová analýza, která je uvedena níže v práci.

Definice obsahové analýzy

Obsahovou analýzou se rozumí soustava metod a pravidel zaměřených na zachycení obsahu či tematiky dokumentu a dalších pro daný účel významných hledisek (forma dokumentu, uživatelské určení, časové a prostorové hledisko). Je to „analýza obsahu dokumentu zahrnující metody a pravidla pro stanovení tematiky dokumentu, příp. časového a prostorového hlediska, čtenářského určení a formy dokumentu. Slovní vyjádření obsahu dokumentu v přirozeném jazyce je transformováno do věcných selekčních údajů v procesu věcného pořádku nebo do vět v procesu sémantické redukce textu dokumentu.“³⁵

3.6 Fáze výzkumu:

- sběr podkladů říjen 2016 – leden 2017
- příprava výzkumu - formulování cíle, otázek, výzkumných metod
- zpracování výsledků a prezentace

3.7 Výsledky výzkumu

Všechny rozhovory proběhly v sídlech zmíněných neziskových a příspěvkových organizací. Všichni ředitelé odpověděli na všechny mnou položené otázky bez jakýchkoli

³⁵ BALÍKOVÁ, Marie. Obsahová analýza. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001586&local_base=ktl

připomínek, většinu odpovědí rozvedli a doplnili o zajímavé postřehy. U otázek 7 – 10³⁶ týkajících se počtů klientů, zaměstnanců, akcí a aktivit z hlavy nevěděli přesná čísla, takže uvedli kvalifikovaný odhad a odkázali mně na webové stránky a případně na výroční zprávy. Z důvodu časového určení (přelom roku) vycházím z údajů výročních zpráv za rok 2015.

3.8 Centrum Generace

3.8.1 Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru

Rozhovor probíhal v Liberci, přímo v sídle společnosti Centrum generace. Paní ředitelka byla velice vstřícná, zodpověděla všechny otázky, i když se odpovědi občas prolily mezi otázkami.

Setkání začalo představením Centra generace slovy paní ředitelky: „*Centrum Generace je rodinný volnočasový a vzdělávací centrum, který nabízí služby hlavně pro rodiny s dětmi, v širokém zájmu. Snažíme se vždycky vycházet potřebám toho, co přijde od těch lidí a nějakým způsobem pro ně zajistit aktivity. Poskytuji služby jako mateřský centrum, školku a příměstský letní tábory, jazykové centrum, gospelovej soubor máme a pak taky se pohybuji v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, kde mám různé sociální projekty a takové věci. A v oblasti vzdělávání samozřejmě*“ Centrum Generace bylo založeno v roce 2005 jako občanské sdružení a v roce 2013 se transformovalo v obecně prospěšnou společnost. Za účelem naplnění poslání poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby:

- Provozování mateřského centra Krteček, s provozem Miniškolky
- Poskytování volnočasových a vzdělávacích program a akcí
- Výkon sociálně-právní ochrany dětí – od roku 2017 tuto aktivitu přebírá dceřinná společnost Protěž Jablonec nad Nisou.

Po představení přišly na řadu otázky, s jejichž zněním byla paní ředitelka seznámena předem, mailovou komunikací.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

³⁶ Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje? Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má? Kolik klientů využívá projekty vaší NO? Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje?

2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Na první dvě otázky odpověděla paní ředitelka, v jednom souvětí, s tím, že otázky první se jen dotkla a odpověděla hlavně na to, jak vidí pozici svojí organizace. Odpověděla že vnímá hlavně pozici v neformálním vzdělávání, neb většina aktivit probíhá v Centru Generace ve volném čase dětí. Na doplňující otázku co by šlo zlepšit, jsem se dozvěděl, že některé neziskové organizace jen parazitují na veřejných financích, slouží k přeposílání peněz a to nedělá neziskovému sektoru dobrou reklamu.

3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

Další otázkou byla dostupnost grantů a grantová politika. Slovy paní ředitelky: *„grantovou politiku vnímám jako přehlednou, ale jenom v tom smyslu, že máme dostatek zdrojů, kde hledat granty, jakože prostě existuje třeba neziskovky.cz myslím, že vydávají ten grantovej kalendář a dá se celkem jednoduše i na stránkách kraje, města jako dopátrat k různým dotacím, grantům. O tom, jestli jsou ty granty dostupný, to je o tom asi, jestli jsme dostatečně šikovný a o tom, jestli se vejdem do záměru, kterej zrovna ten stát – kraj – město – nadace mají. To je spíš jako otázka toho, jestli zrovna podporují to, co je potřeba dělat a to už je otázka spíš toho, jestli ten stát dává jasný nějaký podnět co podporovat“.*

Dále paní ředitelka jasně řekla, že granty píší podle požadavků jednotlivých vypisovatelů, s tím že je potřeba se „vejít do nastavených mantinelů“. V těchto grantech pak mají úspěšnost kolem 90%.

4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

Při otázce na spolupráci se státními a místními úřady mi paní ředitelka řekla: *„Tak spolupráci se státem v podstatě máme minimální krom těch dodací jako z ministerstva práce a sociálních věcí, a tam ta spolupráce tak je jasně definovaná, nějaký metodiky jsou, jako, dá se s nima domluvit, úředníci jsou celkem milí. S krajem je to bych řekla dobrý, ale taky v podstatě jenom o dotacích“.*

5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

Pokud jde o spolupráci s městem, vnímá ji paní ředitelka takto: *„S městem, tam bych si tu spolupráci představovala trochu jinak“*, město tedy nespolupracuje systémově, ale pouze v náhodných akcích a aktivitách: *„prostě chybí vize, chybí nějaký plánování, chybí nějaké, někde, kde se prostě sejdem a řeknem si: Hele, chyběj školky, pojďme vytvořit místa (...) Já jsem třeba ohledně akcí jsem mluvila, teď si nevzpomenu, jak se ten*

pán jmenuje, ale prostě na městě jsem mluvila se zástupcem města, kterej má nějakej cestovní ruch a tydlety... A mluvím s ním a říkám: Jak tak plánujete akce města? Oslovíte neziskovky, který něco udělaj? Zeptáte se jich, co by mohly nabídnout a potom naplánujete program? A on mi řekl: No hodíme tady s kolegyní brainstorming a něco vymyslíme. A já říkám: A to se k tomu nikdo jako nesejde? Nikdo? A vždyť my máme strašně moc zdrojů, který rádi tomu městu poskytnem, nám to udělá propagaci, jim to udělá službu. Ne, prostě, oni hodí brainstorming ...s kolegyní“.

Paní ředitelce by na soc. odboru, který má na starost záležitosti sociální sféru, líbil člověk se systémovým plánováním, s jasnou vizí co jak a kdy dělat. Člověk, který plány města zveřejní a pak konzultuje s odborníky a ne brainstorming s kolegyní když jde o spoustu lidí a spoustu peněz.

6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

Postupem času se Centrum Generace etablovalo do prostředí Liberce i bez velké reklamy se dostalo do podvědomí lidí. Hlavní zásluhu na tom má spokojený „klient“, který své zkušenosti sdílí dál mezi lidmi.

Doposud nemělo Centrum Generace žádný PR projekt, „*jediný, co jsme zavedli, že máme volný vstupenky do mateřskýho centra k nám jako dárek na vítání občánků. Takže vlastně všichni rodiče, který jdou na vítání občánků se o nás dozvědí*“. V podstatě je tady vidět spolupráce s městem.

„Což je teda skvělý, protože u nás vlastně ty děti přijdou a rostou, takže k nám prostě přijdou do toho mateřskýho centra, ty rodiče jsou naše klientela, děti jsou naše klientela, vyrostou nám do školky, jdou nám do kroužku, ty rodiče sem choděj na vzdělávačky, takže když jakoby se o nás dovědí rodiče, tak to je v podstatě to, co hledáme. A hodně jako šířej i na maminkách, na facebooku a takový prostě, jako jsou takový aktivní ty naši klienti jako, no. A tím, že s náma jezděj, jako, máme krásnou aktivitu letní rodinný tábory, tak s náma jede 150 lidí vlastně na tábor, který jsou neskutečně spokojený, šířej to dál, chtěj potom další aktivity, důvěřujou nám a daj k nám děti do školky a je to takový, jako, taková milá spolupráce s těma našima partnerka“.

Teprve po 10 letech nastaly změny: „*v podstatě jsme neměli strašně dlouho jako propagaci, jako design, takže máme nový webovky, nový vlastně logo, novej celej design naší organizace, tak pracujem teďka na tom, aby se to objevovalo na všech těch propagačních letáčkách. A oni často o nás mluvěj jako o mateřským centru Krteček a*

vlastně děláme spoustu aktivit, o kterých jako nikdo neví – nebo moc lidí neví. Takže se teď snažíme, aby centrum Generace bylo prostě takový jako slovo, který si všichni vybaví: Ano, ty dělají to pro rodinu“. Největší reklamu dělá Centru Generace mateřský klub Krteček, děti i rodiče do něj chodí a postupně rostou, takže navštěvují i další aktivity Centra Generace. Rodiče svoje zkušenosti “posílají” dál a to je nejlepší reklama.

7. Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje?

Podle paní ředitelky preferují malé akce „Jo, tak spíš děláme akce, ve kterých můžem nějakým způsobem být i v osobním kontaktu jako s těma lidma. Není to o tom, že děláme mega akce. I když třeba tábor je mega akce, ale máme pořád pocit, že je to komunitní rodinná akce“.

A potom třeba jednu velkou akci ve spolupráci s městem a ostatními organizacemi zabývající se volným časem. Podle paní ředitelky by se rozhodně mělo zlepšit plánování. „prostě chybí vize, chybí nějaký plánování, chybí nějaké, někde, kde se prostě sejdem a řeknem si: Hele, chyběj školky, pojďme vytvořit místa“.

8. Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má?

„Takže teďka momentálně – jsem se chtěla dostat k těm zaměstnancům – je nás osm zaměstnanců, což už bude od novýho roku teda jinak, ale teďka momentálně máme osm zaměstnanců na hlavní pracovní poměr“.

Dále jsem se ptal na externí spolupracovníky a na „dobrovolníky“, ve smyslu bezplatné pomoci, ne ve smyslu dobrovolnictví.

„máme vlastně zhruba 15-20 zaměstnanců na dohody o provedení práce“.

„No, ale jinak v podstatě k nám choděj jako maminky do mateřskýho centra, který nám pomáhaj s programama, takže ty jsou tak dvě – tři jako vždycky každej ten rok“.

Další dobrovolníci jsou v gospelovém souboru, který Centrum Generace založila a provozuje: „Pak vlastně v gospelu, to je celá dobrovolnická aktivita, kterou vedou jenom jako dobrovolníci, kterých je zhruba asi osm včetně zvukaře a všech těch jako lidí okolo toho“. Letní aktivity také zajišťují „dobrovolníci“: „ na tábory s náma jezděj, a tam jezdíme pětadvacetičlennej tým a z toho jenom těch osm jsou zaměstnanci a ostatní jsou vlastně dobrovolníci. Takže těžko říct, kolik jako dobrovolníků, to se hrozně těžko počítá, ale jako když potřebujem dobrovolníky, tak fungujou“. Celkem má tedy Centrum Generace

cca 50 spolupracovníků, kteří pomáhají na akcích kdykoli je potřeba. Dobrovolníky ve smyslu registrovaných dobrovolníků dle zákona č. 198/2002 Sb Centrum generace nevyužívá.³⁷(Zákony pro lidi, © 2017), je to prý příliš administrativně komplikované.

9. Kolik klientů využívá projekty vaší NO?

„Plácla bych nějaký číslo, ale bylo by určitě mylný, tak mám jako pocit, že tady projde tak jako 150 návštěv měsíčně“.

Dále paní ředitelka upřesnila, že do mateřského centra přijde 150 klientů, 30 dětí každý den do školky a pak 10 – 100 klientů podle vypsaných akcí a aktivit.

„Jo, tak spíš děláme akce, ve kterých můžem nějakým způsobem bejt i v osobním kontaktu jako s těma lidma. Není to o tom, že děláme mega akce. I když třeba tábor je mega akce, ale máme pořád pocit, že je to komunitní rodinná akce“. Při současném stavu vytíženosti zaměstnanců a dobrovolníků jsou zdroje Centra Generace vyčerpána z cca 90%, takže víc aktivit se nepřipravuje. 10% kapacity slouží jako záloha v případě nějakých problémů.

10. Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje?

Slovy paní ředitelky: *„ my jsme z padesáti procent uživený příspěvkama od lidí, což je supr, protože máme 50% volnýho budgetu. Kdo to dneska jako má, jo? A ten zbytek máme z dotací a jako kdyby – když nevyjde, tak když z toho 50% zbyde z minulýho roku, tak to máme jako čím dokrejt, jo, jsou to prostě volný peníze, zatímco dotační peníze jsou vázaný“*

Menší spokojenost je v oblasti platů: *„máme rozhodně míň peněz než pracovníci ve školství, lidi dělají v průměru za 15tisíc a to je fakt málo“*

U této otázky jsem čerpal také z výroční zprávy,³⁸ (Centrum generace, © 2016). Z celkové zprávy vyplývá že 50% příjmů činí prodej služeb a druhých 50% tvoří granty, dotace atd., což je velmi stabilizující prvek, neb dotace a granty jsou vázány na konkrétní použití a výnosy z prodeje služeb jsou peníze “volné”.

Posledním krokem při našem setkání bylo ohodnocení 6 otázek body. Otázky byly kladeny postupně a následně zhodnoceny na stupnici od 1 – 10 bodů, s tím že 10 bodů = naprostá spokojenost, 1 bod = naprostá nespokojenost.

³⁷ Zákon č. 198/2002 Sb o dobrovolnické službě. Wwww.zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>

³⁸ Centrum generace. [Http://www.centrumgenerace.cz/data/clanky/soubory/000136.pdf](http://www.centrumgenerace.cz/data/clanky/soubory/000136.pdf) / [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.centrumgenerace.cz>

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?	6
2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?	6
3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?	8
4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?	7
5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?	6
6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?	9

3.8.2 Závěr obsahové analýzy

Z rozhovoru s paní ředitelkou Centra generace vyplynulo následující:

Centrum generace je NO pevně zakotvená v Liberci, kde působí více než 10 let. Mateřské centrum Krteček je „hybnou“ silou celé organizace, zajišťuje klasickou školku a odpolední aktivity pro rodiče s dětmi. Zároveň slouží jako pozitivní reklama, neb Centrum generace žádnou PR kampaň nemá.

Spolupráce s městskými úřady je na dobré úrovni, zvláště pak v osobní komunikaci s konkrétními úředníky. Paní ředitelka by však přivítala, kdyby impulzy od města vycházely dříve. Uvítala by plánování akcí na rok či více let dopředu.

Spolupráci se státními úřady paní ředitelka zhodnotila jako dobrou, převážně se jedná o granty a dotace, které jsou vypsané přehledně a smysluplně.

Paní ředitelka by uvítala, kdyby byly granty vypisovány rovnoměrně rozdělené na technické zabezpečení aktivity a na mzdové prostředky, neb v dnešní době je podle ní poměr 60-80% na technické zabezpečení a max. 20-40% na mzdové prostředky a přitom by to podle paní ředitelky mělo být naopak. Peníze na materiální zabezpečení jsou přehnaně vysoké a na mzdy zoufale malé. Dále si paní ředitelka pochvalovala spolupráci se širokou veřejností, z níž většina prošla mateřským centrem Krteček, nebo letními tábory. U paní ředitelky převládá mírný optimismus, po zkušenostech které za 10 let fungování Centra Generace nasbírala, že se věci dějí správným směrem a že bude jen lépe.

3.9 Vykýř Jablonec

3.9.1 Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru

Rozhovor probíhal v Jablonci, přímo v DDM Vykýř. Paní ředitelka byla velice vstřícná, zodpověděla na všechny otázky, některé z nich více rozvinula. Celý rozhovor opět začal představením Vykýře slovy paní ředitelky: *“no, tak Dům dětí a mládeže Vikýř v Jablonci nad Nisou, děláme zájmové neformální a celoživotní vzdělávání, kromě pravidelné zájmové a vzdělávací činnosti děláme tábory, pobytové, příměstské, v Čechách i v zahraničí a do toho děláme jednorázové akce, tábory o malých prázdninách a děláme také vzdělávání do škol, děláme přednášky hlavně zaměřené na environmentální výchovu. A pak děláme i vzdělávací programy takové, kam dochází naopak ty školy, jako velké akce – jako den Země, den zvířat.”*

Vykýř, dům dětí a mládeže je zařízením pro volný čas. Zajišťuje výchovné, vzdělávací a rekreační akce a osvětovou činnost pro předškoláky, žáky základních škol, speciálních škol, studenty středních a vysokých škol, pedagogické pracovníky, dospělé a seniory. Je otevřeným zařízením pro všechny věkové i sociální skupiny, pracuje se zdravými i handicapovanými jedinci. Nabízí využití volného času v podobě pravidelného zájmového vzdělávání. Pracuje s talentovanými žáky a studenty, pečuje i o sportovní vyžití dětí a mládeže, zabývá se prevencí negativních jevů a nabízí výukové programy pro školy a další příležitostnou i spontánní činnost.³⁹ (Vikýř, © 2016).

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Paní ředitelka se nedomnívá, že postavení neziskovek ve vzdělávání není dostatečně silné, na otázku co by se mělo změnit, říká: *„Tak podle mého názoru by to byla kompletní změna postavení těch neziskovek, co se týče toho vzdělávání, protože pořád mám takový dojem, že na těch základních školách, aspoň tady u nás, je to vnímáno tak, že ten učitel je schopen to předat jakoby lépe těm žákům a opravdu tohle používají spíš jako na zpestření. Přijde mi, že pokud by si žáci mohli libovolněji volit, třeba i přesouvat v rámci vzdělávacího programu třeba prioritně hodiny na věci, které je zajímají, čemu se chtějí v životě věnovat, třeba i na úkor nějakých jiných předmětů, a vznikl tam větší prostor pro*

³⁹ Výroční zpráva. www.vikyr.cz. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/ke-stazeni/vyrocnizpravy>

to, že by se tam mohlo dělat projektové vyučování, že by to mohlo být víc prožitkově, víc se uplatňovat zážitková pedagogika a tak, tak mi přijde, že by to bylo smysluplnější. Že ve finále by se ty děti naučily víc věcí, které by byly potřebnější pro jejich život, a pro to, čemu se chtějí v životě věnovat.”

Toto je podle mě novátorský přístup a podle paní ředitelky je to cesta, aby škola děti bavila a mohly se profilovat ve svých dovednostech a zájmech již od 2. stupně základní školy a ne až na školách středních.

Na doplňující otázku, jak to podle paní ředitelky vidí sami učitelé: *„Já si myslím, že učitelé tuhle potřebu ani tak nemají. Mně přijde, že ten školskej systém je u nás hodně zkostnatělej. Myslím si, že to není ze strany pedagogů, ale ze strany těch klientů, ať už děti nebo rodičů.”*

2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Paní ředitelka kladně hodnotí, že pokud jde o její organizaci, posiluje její postavení uznání ze strany učitelů: *„Tak my jsme teda příspěvkovka, ale fungujem jako nezisková organizace. A naše postavení... Já si myslím, že je naše činnost že je hodně důležitá. Dokonce se mi dostalo od pár učitelů ze základních škol, že možná je smysluplnější, než v rámci toho formálního vzdělávání, které se dostává dětem.”* *„Rozumím tomu, že první stupeň na základní škole je důležitý naučit trivium ty děti, ale potom, co se týče dál, tak rozvíjet jejich zájmy nějak hlouběji mi přijde smysluplnější, než biflovat nějaká tvrdá data jakoby ze všech oborů”*. Paní ředitelka v rozhovoru poukázala na to, že legislativa, učební plány atd jsou cca 10 let pozadu za realitou, což je podle ní škoda ale zároveň se s tím nedá nic dělat.

3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

„Tak tady na to tam trošičku jakoby narážíme. My do čeho se zapojujem, tak jsou granty dejme tomu na čtyřech takových jakoby úrovních. Jedno je město – magistrát, kde nás jako příspěvkovou organizaci města úplně vyškrtli. Takže my se, co se týče města, tak si na dotace vůbec nešáhneme.“ Tohle přijde paní ředitelce nespravedlivé, je pro rovné možnosti.

„Dalším je kraj, kde malinko po tom, co byly zpřísněny kritéria, podle kterých se hodnotí žádosti, tak to pro nás bylo lehce nevýhodné, protože děláme smysluplné projekty, ale ztratili jsme třeba na tom, že nejsme sociálně vyloučená lokalita a podobně. Ale i tak

nemáme na kraji problém jakoby s nějakými granty na podporu našich akcí prorazit. Takže kraj, tam bych to hodnotila, že jsme poměrně velmi úspěšní.”

„Dále se zapojujeme do grantů, které jsou pod MPSV nebo MŠMT”. Potom se paní ředitelka rozpovídala o dalších možnostech získání grantů: “pod naším domem děti a mládeže fungovala Unie rodičů, kterou jsme měli, když to řeknu upřímně, jako organizaci, která byla pouze na to, abychom byli schopni si šáhnout na peníze, na které si nešáhneme jako příspěvková organizace. Abysme přes tu organizaci mohli psát granty.”

Opět se paní ředitelka rozpovídala o možnostech grantů: *„my jsme vlastně si řekli, že si zkusíme udělat takovou analýzu, co jsme schopni, jako kam si šáhnout jako příspěvková organizace a zjistili jsme, že pokud bysme na to měli čas a kapacitu, tak ve finále na každém ministerstvu se najde nějaká kolonka, kde chtějí vzdělávat nebo dělat nějakou prevenci a do toho my, jako příspěvková organizace se zaměřením na vzdělávání, bysme se vešli”* Takže podle paní ředitelky je grantová politika na dobré úrovni, jen: *„takže je to spíš o té kapacitě, že nemáme člověka, který by se čistě mohl věnovat jakoby grantům. Jinak těch grantů je vypsaných hodně.”*

Další věci o které jsme se bavili byly granty z Evropské unie: *„dalším jako stupněm, tak je – tak jsou granty Evropský unie, a to jsem teďka byla na školení, protože jsme se chtěli zapojit do cílů 2.4 Výzvy 57. A školení mi přišlo, že mělo být odrazující.”* Podle paní ředitelky by bylo vhodné najmout nějakého profesionála, který by projekt sepsal. Evropské granty jsou velmi administrativně náročné a složité, takže amatér se v nich neorientuje.

4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

Paní ředitelka vnímá kriticky především to, že se děti na druhém stupni ZŠ nemohou profilovat podle svých zájmů, ale jsou neustále tlačeny do mantinelů ŠVP A RVP. *„A co se týče ale státu, tak tam mám velké podezření, že tam není úplně dobře system, tam by asi byl potřeba jakoby větší zásah a tam si myslím, že to, co zaznělo i na začátku, že opravdu kdyby se více dalo na to, co ty děti opravdu baví a vzdělávali se víc v tom, co jim v životě bude k něčemu, tak by bylo asi lepší.”*

5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

Spolupráce s místními úřady probíhá přes osobní kontakt s úředníky: *„Myslím si, že na místní úrovni je to o lidech, tam problém až tak nemáme. Trošičku máme problém o nějakých nosných myšlenkách přesvědčit politiky, aby si je vzali za své a razili je“.*

Spolupráci s městem vidí paní ředitelka jako dobrou, Vykýř je v Jablonci jediným DDM, jedinou velkou organizací zajišťující smysluplné využití volného času, takže se Vykýř a město vlastně “potřebují” a proto spolupracují na vysoké úrovni.

6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

Spolupráce s veřejností probíhá v pravidelné činnosti v zájmových útvarech, aktivitách a akcích. Vykýř je veřejností vnímán jako zařízení pro děti i dospělé, které poskytuje spoustu aktivit a funguje na přátelské bázi. Paní ředitelka toto hodnotí velmi kladně: „*Veřejnost nás vnímá myslím kladně, děláme pro ně spoustu akcí, teda pro děti, a taky pro rodiny s dětma*“.

7. Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje?

Paní ředitelka si není úplně jistá, to může souviset se značným počtem aktivit, které NO zajišťuje: „*cirka 20 akcí, které jsme dostávali přes grantové schéma, dokud jsme si mohli žádat, a teď nově přes prorodinnou politiku, tak se mi podařilo dostat do našeho rozpočtu, který nám zřizovatel dává. A plus k tomu to, co zabezpečujeme jakoby přes granty. Tak zase – my třeba děláme jakoby na kraj, třeba v letošním roce jsme měli Správnou pětku, což byl větší projekt, který nám pokrýl deset akcí. Ale bylo to skryto pod jedním, jakoby, projektem. Další pak, protože pracujeme i se zdravotně postiženými, tak pak máme ještě dotace na zdravotně postižené třeba z kraje z odboru zdravotnictví a tak. Takže průměrně takovýchhle akcí, když budu počítat to, co jsem uvedla, tak asi třicet za rok máme.*”

Pro doplnění informace čerpám z výroční zprávy: Ve školním roce 2015-2016 měli 87 kroužků, celkem bylo uspořádáno 220 akcí, z toho celá polovina se konala o víkendu. Akce byly pořádány jak celým DDM, tak i jednotlivé zájmové kroužky vytvořily pestrou nabídku příležitostných akcí. Pracovníky DDM bylo uspořádáno 7 pobytových táborů, 21 příměstských táborů a celkem 18 výjezdových akcí.⁴⁰ (Vikýř, © 2016).

8. Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má?

Paní ředitelka nevěděla přesné počty externích spolupracovníků a odpověděla: „*máme 5,7 pedagogických úvazků a do toho máme přibližně 200 externích spolupracovníků – 100 stálých a 100 takových variabilních, jako porotce soutěží a tak.*“

⁴⁰ Výroční zpráva. Www.vikyr.cz. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/ke-stazeni/vyrocní-zpravy>

Tým Vikýře čítá 10 interních pracovníků, 48 stálých externistů, více jak stovku externistů na dobu určitou a cca dvě desítky dobrovolníků⁴¹ (Vikýř, © 2016).

Dále jsem se paní ředitelky ptal na využívání dobrovolníků dle zákona 2002-198⁴² (Zákony pro lidi, © 2017). „*Ano, využíváme. I když jsem si vědoma toho, že v našem zařízení je to lehce na hraně zákona, jakoby, protože veškerá činnost, kterou vykonáváme, by měla být pedagogická, to znamená, že by ji měl vést pedagog, to znamená, že ten pedagog musí být ze zákona ale placený*“. Dále paní ředitelka odpověď rozvedla: „*dobrovolníky máme ke zdravotně postiženým, pro ně máme dva pravidelné kroužky a v létě pro ně máme dva příměstské tábory. A nejvíc nám teda dobrovolníci pomáhají opravdu na těch akcích. Máme jich přibližně dvacítku a dokonce jednoho nejaktivnějšího, slečnu, navrhuju na Křesadlo*” (ocenění dobrovolnictví a ochoty pomáhat).⁴³ (Hest, © 2016).

9. Kolik klientů využívá projekty vaší NO?

Táborová činnost Vikýře lze rozdělit do několika skupin a to na tábory příměstské a tábory pobytové, dále pak na tábory tuzemské a zahraniční a tábory pro děti a celé rodiny a naposledy pak na tábory pořádané o letních prázdninách a tábory o jarních, podzimních, pololetních a výjimečných prázdninách.⁴⁴ „*V tomto školním roce jsme uskutečnili 4 zahraniční pobytové tábory s počtem 138 účastníků, příměstských táborů bylo o letních prázdninách celkem 21 s počtem účastníků 365, na pobytových táborech bylo celkem 205 účastníků.*“

„*Soutěže MŠMT 814 účastníků na soutěžích, který děláme okresní kola. V dalších činnostech zájmového vzdělávání, osvětová individuální spontánní a ostatní činnost přes 4.000. To je teďka úplně aktuální výkaz jakoby zájmového vzdělávání, a je to teda jakoby tadyhle 895 na táborech, pravidelná činnost 805, 220 akcí za rok s počtem účastníků 13.617*“.

Na doplnění uvádím, že ve školním roce 2015-2016 se účastnilo pravidelné činnosti 831 účastníků (708 účastníků v předchozím roce. Příležitostných činnosti se zúčastnilo 13 595 aktivních účastníků. Dále na našich vystoupeních a akcích bylo 16 175 diváků. Pracovníky DDM bylo uspořádáno 7 pobytových táborů s 205 účastníky 21 příměstských táborů s 365 účastníky (loni 335 účastníky) a celkem 18 výjezdových akcí s celkovým

⁴¹ Tamtéž

⁴² Zákon č. 198/2002 Sb o dobrovolnické službě. www.zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2017-01-03].

⁴³ Cena Křesadlo. www.hest.cz [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/cs-CZ/co-delame/cena-kresadlo>

⁴⁴ Výroční zpráva. www.vikyr.cz. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/ke-stazeni/vyrocní-zpravy>

počtem 325 účastníků. Na přípravě a organizaci táborů a pobytových akcí se podílelo 118 vedoucích. V rámci táborových činností a pobytových akcí bylo odpracováno 4 726 osobodní, což je o třetinu více jak v předchozím roce.⁴⁵ (Vikýř, © 2016).

10. Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje? U této otázky jsem byl odkázán na výroční zprávu. Viz výroční zpráva⁴⁶ (Vikýř, © 2016).

Posledním krokem při našem setkání bylo ohodnocení 6 otázek body. Otázky byly kladeny postupně a následné zhodnoceny na stupnici od 1 – 10 bodů, s tím že 10 bodů = naprostá spokojenost, 1 bod = naprostá nespokojenost.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?	7
2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?	8
3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?	9
4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?	8
5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?	9
6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?	9

Paní ředitelka je v podstatě spokojená se současným stavem věcí. Jistě že by lecos šlo zlepšit, ale podle ní těžké chvíle již byly a za poslední 3 roky vidí jen samá zlepšení ve všech oblastech.

3.9.2 Závěr obsahové analýzy

Z rozhovoru s paní ředitelkou DDM Vykyř Jablonec vyplynulo následující:

Vykyř je příspěvkovou organizací města Jablonec, s městej spolupracuje na velmi dobré úrovni, město si služeb Vykyře váží a spolupráce se neustále rozvíjí a prohlubuje. Paní ředitelka by však přivítala, kdyby bylo možné dosáhnout na městské dotace. Naopak vyzdvihla spolupráci rozmanitost grantové politiky v ČR, kdy je podle ní možné získat skoro vše co si člověk zamane, ale naráží při tom na nedostatek lidské kapacity. Uvítala by úvazek pro profesionála, který by se zabýval pouze sháněním a psaním grantů.

Paní ředitelka je toho názoru, že pokud děti mají zájem, má jim být umožněna profílance mnohem dříve než na středních a vysokých školách. Byla by pro systém, kdy žáci od druhého stupně ZŠ si sami budou volit svoje zaměření. Budou si volit svoji specializaci avšak zároveň se jim dostane podstatných znalostí i z oborů které si sami nevyberou.

⁴⁵ Výroční zpráva. Www.vikyr.cz. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/ke-stazeni/vyrocní-zpravy>

⁴⁶ Tamtéž

3.10 Tereza o.p.s

3.10.1 Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru

Setkání proběhlo v sídle společnosti Tereza, v Haštalské ulici, Praha.

Nejdříve jsem pana ředitele požádal o krátké představení NO. Z rozhovoru vyplynul akcent na výchovu dětí k ochraně životního prostředí a na spolupráci se školami: *„Pomáháme dětem, aby chránily životní prostředí, nějakým způsobem. Většinou... rozdělujeme se do třech cílů, takových oblastí, že my je podporujeme, školy, učitele, aby ty pak pracovaly nějakým způsobem s dětmi, s tím cílem, že děti mají rádi přírodu na konci, rozumí přírodě a něco pro ni dělají, jo. Takže od nějakých jako afektivních věcí, přes nějaký kognitivní, až po nějaký to, že se opravdu něco děje. A děláme to způsobem, že podporujeme školy, podporujeme učitele prostřednictvím různých hlavně dlouhodobých programů, vymyšlených, přitažených ze zahraničí, adaptovaných na český poměr. Vydáváme k tomu vzdělávací programy, školíme, konzultujeme, mentorujeme, všechno možné.“*

Po představení jsme začali probírat jednotlivé otázky, se kterými byl pan ředitel předem seznámen mailovou komunikací.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Podle pana ředitele je zadání od státu celkem jasně dané, ale podpora projektů a organizací zaostává za deklarovaným stavem *„na jednu stranu stát něco takového deklaruje, že chce, (aby neziskové organizace existovaly a zapojovaly se do vzdělávání v ČR) že to jako v nějakých dokumentech je, takže z toho jako máme radost. Na druhou stranu někdy to tak působí, že se tak ne úplně chová, jako že by to opravdu chtěl a že by takovéhle organizace pak chtěl nějak jako podporovat, jo?“* Dále pan ředitel komentoval široké názory veřejnosti slovy: *„jsme tady na škále těch nálad od toho: Fuj, neziskovky, berou nám naše peníze z daní.“* Až po to: *„No to je skvělý, že tady máme neziskovky, kterým doplňují roli, kterou by stát měl hrát a neplní dobře.“*

2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Pan ředitel odpověděl že není spokojen s dalším vzděláváním pedagogických pracovníků (DVPP), že stát toto vzdělávání nezaručuje a jeho roli supluje NO *„v té oblasti, který my se věnujeme, tak já mám ten pocit, že jo, že opravdu tady jako stát ne dost dobře podporuje učitele v tom, aby byli lepšími učiteli, a proto je tady prostě spousta*

neziskovek, který přináší nabídku učitelům, jak se dál vzdělávat, jak něco dělat líp, jak se posunout, jak pracovat s dětma“. Dále pan ředitel vnímá že učitelé oceňují práci neziskových organizací, kdežto stát ne *„někdy si nejsem jistý, nakolik jsme ocenění z pozice třeba ministerstva, někdy více, někdy méně, někdy vlastně skoro vůbec, ale přináší nám to jako smysl naší práce i uspokojení i vědomí potřeby, že prostě nás si dobrovolně objednalo 800 škol, abysme jim s něčím pomohli, že jo, nebo aby odebraly náš program. K nám chodí učitelé na semináře, rádi s námi spolupracují a je to jejich volba a jejich potřeba, jo? Takže v tomhle vnímám tu pozici, že asi teda něco naplňujem, když nás klienti chtějí“.* Pan ředitel je spokojen s tím, že školy si samy objednávají služby jeho organizace a zároveň se v jeho pocitech odráží určitá nespokojenost ministerstev, zvláště pak MŠMT.

Dále jsem chtěl tuto myšlenku rozvést, a proto jsem se zeptal: máte pocit, že suplujete to, co by mně dělat stát?

„Já si myslím, že je legitimní a možná dokonce je to úplně nejlepší cesta že se stát rozhodne, že něco nebude dělat sám, ale bude třeba podporovat jiné subjekty, například neziskové organizace, aby něco zajišťovaly a s něčím mu pomáhaly, jo? To znamená, já si myslím, že stát by měl zajistit lepší vzdělávání učitelů, vyšší podporu učitelů, ale může se rozhodnout, že něco takovýho nemusí dělat sám, ale někdo mu s tím má pomoci“. Tady jsme opět narazili na myšlenku, že je dobré, když státní establishment rozhodne, co a jak a také svoje rozhodnutí podpoří logisticky i finančně. Stát prostě nemusí dělat všechno, jen musí deklarovat, co a jak bude.

3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

Další otázkou jsme plynule navázali na granty a dostupnost grantů, zeptal jsem se na skutečnost, že zatím všichni se museli napasovat do toho, co vymyslí úředník od stolu. Museli se vejít do škatulky. Takže jsem se zeptal: jakou s tím máte zkušenost Vy?

Pan ředitel poukazuje na okolnost, že je třeba zvládnout „grantovou filozofii“ a granty jsou pak dostupné: *„děláme nějaké kompromisy a ohýbáme to, co si myslíme, že je potřebný, volíme vhodný slovník tak, aby to zapadlo do nějakých grantů, jo?“* Zároveň ale zdůrazňuje, že je třeba zůstat věrný cílům organizace: *„Jako myslím si, že teda, že to zase není tak, že by člověk nemohl dělat, co chce, jo? Že (...) samozřejmě máme svoje cíle, nebo vidíme – a zároveň vidíme potřeby učitelů, který chceme naplnit. A spíše je to tak, že z těch vycházíme a ohýbáme to podle toho, jak jsou vypsány granty, ne že bysme úplně opustili to*

naše – ty pole a tu potřebu, kterou cítíme, že je potřeba jako saturovat, jo? (...) Takže to není jenom že skáčem podle grantů.”

Dále jsem se zeptal na dostupnost a zkušenosti s granty evropskými.

Pan ředitel je toho názor, že evropské granty jsou sice dobré, ale administrativní úkony natolik složité, že je někdy neekonomické o těchto grantech vůbec uvažovat: *„Je to velice odrazující, místy to i skoro to začíná být někdy neekonomický, že ta administrativa a ta složitost je tak velká, že už člověk zvažuje, jestli se mu to vůbec vyplatí”*.

Tady se zatím shodli všichni, evropské granty jsou administrativně velmi náročné a komplikované. Vyplatí se pouze při velké finanční dotaci, ale: *„No, je to komplikovaný, ale jako když nejsou zdroje jinde, tak člověk prostě musí brát, co je, jo, že... A učit se s tím pracovat.“*

4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

Podle pana ředitele je spolupráce s MŠMT na špatné úrovni, a to je environmentální výchova součástí RVP a ŠVP. Nicméně projekty na podporu environmentální výchovy nejsou příliš podporovány a personální kapacita ministerstva je nedostatečná: *„my spolupracujeme hodně s ministerstvem školství, no hodně, logicky spadáme pod ministerstvo školství a trochu tam spolupracujeme. A tam jako dlouhodobě cítíme, že v něčem je to těžký, jo? Že prostě, že to naše téma Environmentální výchova nějakým způsobem je podporovaný, lhal bych, kdybych jako řekl, že není, ale jako nemáme pocit, že ne úplně dostatečně“*.

Naopak si pochvaluje spolupráci s MŽP: *„nejvíc teda spolupracujeme s ministerstvem životního prostředí“. Ne, že by to nemohlo být ještě lepší, mohlo by, ale z té myšlénky jako historický paměti jedenácti posledních let to patří jako vlastně k solidním dobrým obdobím spolupráce, kde prostě jsou úředníci, který jsou aktivní, mají na to čas, aspoň nějaký dostatek času a snaží se tam něco jako dělat, koordinovat, podporovat. A zároveň to má aspoň jako nějakou podporu vedení slušnou, jo, byť to není téma číslo jedna, tak je to možná více než tolerované“*.

Ředitel se domnívá se, že role MŠMT je mnohem méně angažovaná a že Ministerstvo životního prostředí je mnohem silnějším hráčem, než Ministerstvo školství po stránce podpory morální, koordinační, tak i finanční.

5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

Spolupráci s Prahou vidí pan ředitel jako dobrou „*Jo, spolupracujem nejlvíc s Prahou. Že, asi to je hlavně proto, že tam zase jako je nějaká koncepce enviromentální výchovy, kterou třeba i pomáháme formulovat a pak ji pomáháme naplňovat. A jsou tam na to nějaký peníze, je tam zase nějaká koordinace, takže jako je na čem, s kým, a trochu za co jako spolupracovat, jo*“.

Další zajímavou informací byla poznámka o spolupráci s jednotlivými městskými částmi a nesmyslném vypisování grantů, hlavně co se týká jejich marginální výše: „*žádali jsme nějakou Prahu a vlastně nám pak došlo, že když jako dostaneme grant 3000, tak že na něm výrazně proděláváme, jo, že vlastně jenom ten grant napsat a pak ho administrovat nás stojí mnohem víc, než 3000. A ještě to stojí spoustu peněz na straně té Prahy a že vlastně vůbec nechápe, proč rozdávaj granty ve výši 3000 a 5000 a že to nebudem podporovat, aby se takhle vyhazovaly ty peníze do vzduchu, že veškerá administrativa na obou stranách je mnohem dražší, než ten objem peněz, kterej se daruje*“.

Takhle kriticky se pan ředitel vyjádřil ke grantům, hlavně v kontextu administrativní náročnosti, s jejich výší.

6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

Pan ředitel veřejnost bere jako svoje klienty, kteří si objednávají jeho služby. Takže spolupráci s veřejností okomentoval jen slovy: „*kdyby byli lidi nespokojený, nebudou sem chodit. Stejný je to s učitelem a školama. Prostě by nás nenajali*“.

Pan ředitel vnímá převážně spolupráci s ostatními NO, která je podle něho zásadní: „*My spolupracujem hrozně moc, vlastně my jsme součástí třech střech. Jedna je obecně neziskovek, který dělaj vzdělávání, která se jmenuje SKAV – Stálá konference asociací vzdělávání a tam se to orientuje k takovému jako, neziskovky, který se snaží přinášet nějaký progresivní trendy do formálního vzdělávání, jo. A být nějakým i protihráčem ministerstva, i nějakým hlídacím psem a odbornou garancí některých věcí. A tam je asi 20 organizací. A druhá věc je, že jsme členem sítě středisek ekologický výchovy Pavučina⁴⁷. Snažíme se aktivně hrát nějakou roli v nějakém společenství a spoustu věcí dělat dohromady, jo. Přejde nám důležitý prosazovat enviromentální výchovu jako takovou*“.

Třetí střecha je mezinárodní a to do této práce nepatří.

7. Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje?

⁴⁷ Pavučina, síť středisek ekologické výchovy. Střešní organizace pro ty, kdo se věnují environmentální výchově v České republice. Pavučinu založilo 8 organizací v roce 1996 z potřeby prohloubit vzájemnou spolupráci. Dnes je nás 44 členů a 3 pozorovatelé.

Ředitel uvádí: „*tady máme dlouhodobé vzdělávací programy Ekoškola, GLOBE a Les ve škole, pak jsme dělali 39 seminářů, 6 akcí pro veřejnost jako tady v Toulcáku*“.⁴⁸ (Tereza, © 2016).

Podle pana ředitele jede Tereza na maximum a více aktivit by při současném počtu interních zaměstnanců nezvládli.

8. Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má?

Podle slov ředitele má Tereza 23 interních zaměstnanců: „*počty externích spolupracovníků se pořád mění, ale s Terezou spolupracuje asi tak 3 500 učitelů*“. Pan ředitel by uvítal navýšení financí a s tím souvisí i další pracovní úvazky.

9. Kolik klientů využívá projekty vaší NO?

„*No, já jako odhad samozřejmě mám, jo, že my ty čísla jako říkáme. Co víme úplně přesně, kolik to je škol, jo. Já si to teďka nepamatuju úplně přesně, jo, ale je to kolem 800. A ještě zase záleží, jestli se to počítá, že když je škola v jednom programu a ještě v druhém programu, tak že ji započítáme jako dvakrát, že je dvakrát podpořená, a nebo jestli ji počítáme, že to je jedna instituce a přitom... některá je v jediném programu, některá ve dvou a některá ve třech a ty programy jsou docela velký*”.

U této otázky pan ředitel nevěděl přesná čísla, takže jsem vycházel z výroční zprávy za rok 2015: 39 seminářů pro 648 učitelů a 69 žáků 6 vydaných publikací 6 akcí pro veřejnost, 90 000 zapojených žáků 3 500 zapojených učitelů 887 zapojených škol z celé ČR⁴⁹ (Tereza, © 2016).

10. Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje?

U této otázky mě pan ředitel odkázal na výroční zprávu, neb čísla nevěděl a ani nechtěl dát kvalifikovaný odhad. Viz výroční zpráva⁵⁰ (Tereza, © 2016).

Jako poslední věc našeho setkání jsem nechal pana ředitele obodovat 6 otázek z dotazníku. Otázky byly kladeny postupně a následné zhodnoceny na stupnici od 1 – 10 bodů, s tím že 10 bodů = naprostá spokojenost, 1 bod = naprostá nespokojenost.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?	6
2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?	8

⁴⁸ Výroční zpráva. Www.tereza.net [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: http://terezanet.cz/_files/userfiles/vyrocní_zpravy/TEREZA_vyrocní_zprava_2015.pdf

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Tamtéž

3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?	8
4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?	4
5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?	6
6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?	8

3.10.2 Závěr obsahové analýzy

Z rozhovoru s panem ředitelem vyplynulo následující:

Pan ředitel je se stavem věcí v zásadě spokojen, jediné co mu opravdu vadí, že MŠMT, environmentální výchovu nepodporuje, i když ta je v RVP i ŠVP. Chválí naopak spolupráci s MŽP, ostatními neziskovými organizacemi a s veřejností. Hodnotí velmi kladně dostupnost i rozmanitost grantů.

Tereza je stabilní společností, která je plně etablovaná v oboru environmentální výchovy a vzdělávání pedagogických pracovníků, na trhu působí více než 20 let. Spolupráce s městskými úřady je na dobré úrovni, zvláště pak v osobní komunikaci s konkrétními úředníky. Spolupráci se státními úřady je dobrá, až na MŠMT.

U pana ředitele převládá spokojenost a optimismus, jeho práce je i jeho koníčkem, environmentální výchovou "žije", v tomto sektoru se pohybuje mnoho let, má osobní kontakty se všemi důležitými společnostmi, i zástupci místní samosprávy, takže je pak vše jednodušší. Pan ředitel se rovněž angažuje v zastřešovací organizaci Pavučina, která je protipólem MŽP a působí jako rovnocenný partner a poradce v oblasti environmentální výchovy.

3.11 DDM Stodůlky

3.11.1 Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru

Rozhovor proběhl v sídle DDM Stodůlky, v kanceláři paní ředitelky. Paní ředitelka byla velice vstřícná, zodpověděla na všechny otázky, k některým se několikrát vrátila. Celý rozhovor opět začal představením DDM slovy paní ředitelky:

„Jedním souvětím, no, jsme Dům dětí a mládeže ve Stodůlkách a v podstatě zajišťujeme program o volném čase, náplň volného času pro děti od 6 měsíců až po důchodce. Naším zřizovatelem je městská část Praha 13, která se nás vlastně ujala, když

nás chtěla Praha zrušit. Takže nás tady bejvalej pan starosta zachránil, dal nám nějakou korunu a vždycky jsme na tom byli trochu jinak, než pražský organizace, než pražský příspěvkový, takže vždycky jsme měli víc volnosti a míň peněz“.

Po představení DDM Stodůlky jsme přešli k otázkám.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

„Když to porovnám: neziskovky podle mě mají víc svobody a v podstatě jsou zajištěny podle toho, jak mají šikovnej management. Příspěvkovky to mají jednodušší, co se týká managementu, mají míň svobody, protože zřizovatel jim může diktovat, co si zamane“.

2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Paní ředitelka cítí výjimečnost její pozice, neb i když je DDM Stodůlky příspěvková organizace, má ve spoustě oblastí výhody neziskové organizace: *„Já se cítím trochu jako neziskovka, protože úřad nám tady do toho kecá úplně minimálně, máme hodně svobody, ale my co si nevyděláme, tak nemáme. Ale zase můžeme šetřit do fondů, jak teda rezervního, tak do fondu mzdového, takže my v podstatě teďko si tady financujeme přestavbu zahrady za nějakých docela dost peněz, protože jsme si na to našetřili, jak jsme si to vysnili, a prostě jsme si to udělali“.*

Tady se jasně ukázalo, že paní ředitelka má opravdu velkou svobodu v rozhodování a to i v segmentu investic. Na rozdíl od ostatních PO si sama zvolí, do čeho investuje, co má podle ní prioritu.

Dále jsem se zeptal: vidíte se spíš ve formálním nebo v neformálním vzdělávání?

„No tak my jsme formální – nebo formální – my jsme zájmové vzdělávání“.

„Tak ta zájmová činnosti si myslím, že je dobře, že se řídí tím lektorem hodně. Že to není úplně daný shora, že ať je to Pepíček nebo Anička, tak to musej dělat tak, tak, tak.zkrátka že je svoboda volby“.

Paní ředitelka vidí velkou výhodu v tom, že zájmové vzdělávání není tolik svázáno pravidly a že děti chodí do zájmových útvarů dobrovolně.

Další otázkou kterou jsem položil, byla:

3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

U této otázky jsem dostal tuto odpověď: *„Teď vás naštvu, protože já jsem proti grantům, v podstatě. Protože si myslím, že kdyby nám nechali daně, tak že bysme*

nepotřebovali granty, rodiče by nepotřebovali granty. A kdyby se to řešilo sponzorským darem na nějaký konkrétní věc, tak by to bylo přehlednější, uchopitelnější a tak by se s tím nešmelilo“.

Musel jsem položit doplňující otázku: můžete ještě rozvinout to „kdyby nám nechali daně“?

„Kdybysme neplatili daně, nebo platili daleko menší daně. Protože všechny granty... nebo víceméně granty jdou z daní, že jo? I když jdou z Evropské unie, tak furt je to z nějakých daní někde někoho. Takže furt někomu berou. Bohatým bral, ale i chudým bral a pak to tak jako přerozděloval. A já bohužel teda jsem párkrát byla svědkem, co se s těma grantama děje a nemyslím si, že je to úplně v pořádku“.

Další podotázka byla: takže využíváte, co jde, ale nejste s tím spokojená.

„Využívám to, ale ten systém si myslím, že je zkažený. Ale v podstatě jako využíváme, třeba ty evropské nevyužíváme tolik, nebo vždycky je využíváme jako přes někoho, že se k někomu přidružíme, že tam mi to přijde i šílený, jakým způsobem a nesmyslně se to prostě kontroluje a přitom ty základní věci se nepohlídají. Protože tam jsou pak ty zakázky ... bez komentáře“.

Tady se paní ředitelka shodla s ostatními, že evropské fondy jsou tak náročné na administrativu, tak ubíjející, že do toho málokdo jde: *„Teďko třeba školy mají ty mapy, (grantové mapy) který si myslím, že jsou přehlednější, ale zase se s tím prostě škodí a ty školy pak si žádají o něco, co vůbec nepotřebují. Viz tady třeba na jedné škole v životě neměli dílny a teď mají učebnu dílnu asi za 450 tisíc se vším, ani nevědí, co tam mají, jo? Objednali prostě všechno. Přitom tam v životě dílny neměli, nebo když je měli, tak měli takovej jako zájmový výběrový předmět, kde mělo zájem třeba 8, 10 dětí. A teď se do toho daly prostě strašný prachy a stejně tam nikdo nebude, protože to ty děti nechtěj“.* Paní ředitelce se nelíbí, jak je grantová politika nastavená, že je normální si požádat o peníze na projekt který je vypsáný, i když to není potřeba. *„Už teda zase máme domluveno, že si to od nich pronajmem, ale... jo? Ale přijde mi to, že proto, že tam byla ta možnost, tak to vzali. Protože by byli blbý, kdyby to nevzali. Jo? A myslím si, že takhle to s těma evropským grantama prostě je“.*

Další otázkou bylo, jestli paní ředitelka zkusila napsat projekt a požádat si o grant.

„To jsme nezkoušeli. My, když něco chceme, tak si na to umíme vydělat, takž já to neřeším přes ty granty. Viz třeba tady zahrada“.

Rozhovor pokračoval otázkou č. 5: Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

Paní ředitelka je se spoluprací s Prahou 13 velmi spokojená, může za to také skutečnost že Praha 13 převzala DDM Stodůlky, když se mělo zrušit. Starosta Prahy 13 si uvědomil důležitost zachování této organizace a prosadil převzetí od Magistrátu HLMP. Pochvaluje si také dobré vztahy: *„Je fakt, že já mám možná výhodu v tom, já jsem tam tři roky dělala, takže teďko už tak ne, protože už jsem tady dvacet let, ale ty lidi jsem tam znala, takže jsem tam měla od začátku takovou jako pozici příjemnou a tak to jako zůstalo. Takovej zvyk, že jsou s náma v pohodě a my s nima taky. Dneska zrovna tam máme vernisáž výstavy výtvarných prací“.*

Zároveň si je vědoma, že dobré vztahy fungují i díky tomu, že zařízení je soběstačné. V tomto případě se DDM Stodůlky hodně blíží k neziskovým organizacím, neb má svobodu volby v investicích: *„Jo, ale takhle: my po nich nic nechceme. Kdybysme po nich chtěli nějak moc peněz, tak máme smůlu (...) Vzájemná kooperace, vzájemná komunikace, vzájemná propagace činnosti a peníze si vydělejte. Ale co si vyděláte, my vám necháme. Mně se tohle líbí, protože magistrátní to nemáte, že nesmíte plnit fondy. A já jsem si teď našetřila prostě tři miliony do fondů a já si s nima můžu dělat, co chci. Nepotřebuju grant“.*

4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

Paní ředitelka se státními úřady nepříjde moc do styku, neb většinu věcí řeší s místní samosprávou *„S těma tak nějak nepříjdeme do styku. Když přijde někdo z magistrátu na kontrolu, tak většinou je to v pohodě, nebo jsou tam nějaký drobnůstky, který se opravěj. Teď jsme tady měli hasičku, která měla problém, ale tak jsme to tady dali dohromady“.* Paní ředitelka zmínila spolupráci s NIDV, pro které pořádá DDM Stodůlky kurzy DVPP: *„Spolupracujeme teda s Národním institutem dalšího vzdělávání. Pro ně děláme spoustu kurzů a tak nějak dělám trošku koordinátorku společně s Karlínem, takže tam je taky ta spolupráce dobrá“.* Další otázkou byla spolupráce s veřejností:

6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

Paní ředitelka vnímá spolupráci dobře, podle ní je kapacita kroužků a kurzů na 90% obsazenosti, takže to bere jako úspěch. Dále prohlásila, že v podstatě nemá žádné špatné vedoucí kroužků, neb při nespokojenosti dětí by jim rodiče kroužek prostě nezaplatili.

„S rodičema problémy nejsou, je fakt, že třeba oproti školám že tady máme ty rodiče takový, že sem choděj jen takový, který tady chtěj bejt a kdo tady bejt nechce, tak se odhlásí a většinou to neřeší nějakým, že by nám škodil, jo. Já třeba tvrdím, že tady nemám špatný lektory, protože ten lektor by po půl roce skončil, protože v podstatě děcka, dobře, tak si zaplatěj první pololetí, pak se jim to nelíbí, no tak druhý už nezaplatí“. Dále zmínila i skutečnost, že veřejnost nechte a informace si nehledá: *„Ted' zrovna říkala paní, že nás tady hledala, že se ptala tří lidí a nevěděli, kde jsme. Ale nám se tady vystřídá 2000 dětí za tejdén, tak myslím si, že většinou vědí, kde jsme. Že si nás uměj najít“.* Veřejnost obecně nechte a nekouká, takže toto bylo malé této potvrzení skutečnosti

„A to asi nemůžeme zlepšit my. Protože my tady máme cedule. Od metra máme ceduli, tady máme ceduli, když se vlastně vjíždí do týchlectý slepý uličky“.

8. Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má?

„Jo. My máme relativně málo stáležch, my máme 10 stáležch jenom na ty 2000 lidí, takže už to, že se staraj o ty externíky všechny, co to dělaj, tak si myslím, že to je akorát, stačí“. Pak mě paní ředitelka odkázala na výroční zprávu, ve které jsou přesné údaje.

9. Kolik klientů využívá projekty vaší NO?

„Tak jako zájem by byl. My třeba ted'kon jsme vyhlásili příměšš'áky, máme jich 27 na léto, vyhlásili jsme je v pátek 28.ledna a 1.února už se nedostali. Za ty 3 dny to bylo úplně plný. A to jsme vlastně... já jsem to tam nechala vyvěsit v 10 ráno a až ve čtyři odpoledne holky rozesílaly hromadnej mail, že to tam je, do tý doby už tam bylo asi 200 přihlášek a do toho pátku jich tam bylo těch – já nevím, 600, 700 – do pondělka“.

„Pokrýváme celý prázdniny. Ale co nám teda, co se nám ztenčuje, tak jsou výjezdni. Tam fungujou takový ty stálý party, fungujou soustředění, fungujou, pokud jsou to třeba – já nevím – sportovci tady jezděj, tanečnice jezděj, výtvarnice jezděj, tak to se naplní. Předškoláci jezděj, tam se to naplní. Ale takový ty jako sběry z venku, tam ty rodiče moc zájmu nemaj“.

U této odpovědi jsem byl opět odkázán na výroční zprávu DDM Stodůlky

Další otázka byla na počty projektů za rok:

7. Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje?

„Já to mám takhle: Ve školním jsme uskutečnili 88 akcí a soutěží, 28 táborů, 11 sportovních soutěží pro ZŠ. Celkem 127 příležitostných akcí, táborů“.

10. Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje?

„Máme dary, cílený, od rodičů“.

Takovou odpověď jsem dostal poprvé, jakže jsem potřeboval další informace: Takže vy si řeknete: potřebujeme pískoviště a rodiče vám na něj dají?

„Ne. Rodič přijde, řekne: Mám pro vás dar 2000, co za to chcete? Nebo tady máme pravidelný – máme takovýhle kalendáře krásný, máme jednoho tatínka, nebo jednoho - teď už dělá lektora, ten nám pravidelně sponzoruje všechny kalendáře pro děti, jako autorský. Takže 87 dětí, prostě 87 kalendářů zaplatí“.

Tady se paní ředitelka rozprávěla a popsala mi pro mě nečekanou informaci:

„Takže oni pak jako takový ty movitější jdou anebo teď tady paní se dostala do problémů a přišla kamarádka a řekla: Můžu dát tajnej dar? Já bych jí to strašně ráda zaplatila a nechci, aby věděla, že jsem to já, jo? Takže teď jsme tady řešili tajný dárcovství. Tak jsem říkala: No nic, prostě dostanete variabilní symbol a normálně to zaplatíte. My jí řekneme, že má zaplaceno, že tajnej přítel zaplatil“.

Tohle mě trochu překvapilo, ale bylo to milé překvapení, že se stále najdou lidé, kteří chtějí pomoci, bez kalkulu, bez svého zisku, zkrátka jen pro dobrý pocit.

Paní ředitelka pokračovala dalším příkladem: *„Ještě tady máme jeden takovej hezkej komunitní, máme tady paní, ta se stará o dvě holčičky, je na ně sama a má to těžký. Dostala se do nemocnice, no a lektorky si tady půjčovaly její dvě holky 14 dní“.*

Jako poslední věc našeho setkání jsem nechal paní ředitelku obodovat 6 otázek z dotazníku. Otázky byly kladeny postupně a následné zhodnoceny na stupnici od 1 – 10 bodů, s tím že 10 bodů = naprostá spokojenost, 1 bod = naprostá nespokojenost.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?	6
2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?	9
3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?	6
4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?	4
5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?	8
6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?	8

3.11.2 Závěr obsahové analýzy

Z rozhovoru s paní ředitelkou vyplynulo následující:

Paní ředitelka je se stavem věci a fungováním DDM Stodůlky spokojena. Chválí si spolupráci s místním úřadem Praha 13, se státními úřady do styku moc nepříjde.

Na otázku grantů odpověděla paní ředitelky rozdílně od ostatních ředitelů slovy „granty jsou jen přerozdělování a každé přerozdělování je špatné a je v něm spousta nespravedlností“ Uvítala by místo grantů nízké daňové zatížení, aby si zkrátka lidé mohli koupit co je potřeba.

Paní ředitelka je velmi spokojena s postavením DDM Stodůlky ve vzdělávacím systému v ČR, současný stav se blíží ideálu, spolupráce s Prahou 13 je výborná, s veřejností taktéž. DDM jede na 100% a více aktivit se současným personálním obsazením nezvládne.

3.12 Toulcův dvůr, Botič o.p.s

3.12.1 Obsahová analýza polostrukturovaného rozhovoru

Rozhovor proběhl v Toulcově dvoře, v sídle společnosti. Nejdřív jsem požádal pana ředitele o krátké představení společnosti, kterou zastupuje.

„Botič, o.p.s. je organizace, která vznikla v roce 1994 jako zakládající organizace právě sdružení ekologické výchovy hlavního města Prahy Toulcova dvora a zároveň později potom byla i zakládající organizace sítě středisek ekologické výchovy Pavučina. V současné době je jedna z organizací, která spravuje středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr. Naši náplní je ekologická environmentální výchova a potom se zaměřujeme i na akce pro veřejnost, které orientujeme spíš na takové zvyky, tradice a řemesla, abychom je přiblížili současné generaci“.

Opět jsem otázky pokládal postupně, a občas se stalo, že odpovědi byly velmi obsáhlé a prolily se i do otázek dalších.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Pan ředitel vnímá důležitost neziskového sektoru ve vzdělávání hlavně v environmentální výchově: „Je to samozřejmě i daný tím, že environmentální výchova je

v rámcově vzdělávacích programech zakotvená, takže tím pádem se máme o co opřít legislativně a to nám hodně pomáhá”.

2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Na tuto otázku pan ředitel odpověděl: *„Ty učitelky sem přijdou, mají jasnou vizi, co chtějí. My máme nabídku výukových programů, oni si to vybírají podle toho, jak jim to zapadá do výuky a v podstatě akorát to, co oni by složitě teoreticky popisovali, tak si tady děti můžou prakticky prohlídnout, což se mi zdá super, ty školy si nás najímají“.* Takže svojí NO vnímá pan ředitel jako důležitou součást vzdělávání.

Další moje otázka směřovala na formální a neformální vzdělávání. Cítíte se víc v neformálním vzdělávání, nebo ve formálním?

„Já bych řekl, že je to tak půl na půl. Co se týče doopravdy vzdělávání, tak je to formální vzdělávání. Enviromentální výchova je součástí ŠVP. Na druhou stranu i ten praktickej přesah je pro ty školy strašně zajímavěj, i proto nás jako vyhledávaj a proto za náma chodí“.

Druhou část, neformální vzdělávání, vidí pan ředitel takto: *„neformální část, to už je hlavně o tý výchově, třeba my konkrétně přes rodinný centrum, který tady máme, tady na Toulcáku. Máme ekologickou školku Semínko, děláme výukový programy i pro mateřinky, máme i zájmový kroužky a děláme příměstské tábory. A akce pro veřejnost, hlavně se zaměřujeme na to, aby sem chodili rodiče s dětma, nejenom proto, aby se něco tady dozvěděli, ale i třeba potom aby do těch aktivit, který pro ně máme připravený mohli dělat spolu, mohli tvořit spolu. Což je takovej sociální prvek“.* Pan ředitel je spokojený že se Botič o.p.s angažuje v obou složkách vzdělávání a oceňuje vzájemnou propojenost.

Další otázka směřovala na granty a jejich přehlednost a dostupnost

3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

Pan ředitel zde opět zmínil nerovnoměrnost podpory MŠMT a MŽP: *„My máme dva pohledy. Myslím si, že Ministerstvo životního prostředí se snaží, co může a v tom svém grantovým řízení, který má, tu enviromentální výchovu podporuje, já si myslím, že docela dostatečně“.* Pan ředitel je naprosto spokojen s přístupem MŽP, ale také naprosto nespokojen s přístupem MŠMT *„Absolutně jako nedostatečně to vůbec nepodporuje Ministerstvo školství“.*

Další granty, o které Botič žádá, vypisuje HLM Praha: „s magistrátem máme poměrně jako slušnou zkušenost. Já myslím, že se fakt jako snaží. Nedávno byl ten dotační program, právě co se týče enviromentální výchovy, ještě nějak povýšen finančně. Tam jsem naprosto spokojenější“. Pan ředitel by financování řešil trochu jinou cestou, nicméně je spokojen jak v dnešní době vše funguje.

Dále jsem se zeptal: Vy tedy hledáte granty, které jsou vypsané? A, nebo si vypíšete svoji ideu a pokusíte se na ni grant získat? „No, my už v podstatě jako ideu máme. Ta idea je psaná, to je enviromentální výchova, ať už jsou to akce pro veřejnost, ať už jsou to semináře pro pedagogy – máme takový vzdělávání pedagogů, nebo jsou to výukový programy. A v podstatě koukáme se na to, co kde kdo vypíše a do toho se snažíme vejít“.

Další podotázkou byly evropské fondy – evropské dotace. Tady pan ředitel opět zmínil administrativní náročnost, která nekoresponduje s výší vypsaných grantů: „Teď jsme měli jeden projekt z těch Norskejch fondů, kor teď, jako upřímně řečeno, jsme s kolegyní zvažovali, jestli do toho jít nebo ne, právě kvůli té administrativní náročnosti. Jestli se to jako vůbec vyplatí, jo? Já si myslím, že ten cílový efekt, my třeba děláme specializační studia pro učitelky mateřských škol, tak máme z toho hroznou radost, z té práce, ale ta administrativa s tím spojená je ubíjející“.

Takže tady je opět shoda s ostatními řediteli, evropské fondy a dotace jsou administrativně velmi náročné a složité, vyplatí se jen v případě konkrétních akcí a aktivit, nemá velkou cenu vymyslet si vlastní projekt, ale „vejít“ se do již vypsaného.

4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

Na tuto otázku pan ředitel odpověděl: „Já osobně vnímám poměrně velikou podporu ze strany Ministerstva životního prostředí, co se týče enviromentální výchovy a vzdělávání. A naopak absolutně nedostatečnou podporu ze strany Ministerstva školství“.

Podle pana ředitele je postavení „jeho“ společnosti velmi závislé na tom, s kým spolupracuje, rozdíly i mezi ministerstvy (státní správou) jsou obrovské.

5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

Toulcův dvůr leží v katastru Prahy 15 a s tou také úzce spolupracuje. „My máme Prahu 15, momentálně jako dobrý. Snaží se. Oni mají samozřejmě malinký rozpočet. Ale snaží se a starosta je nám teďka nakloněn. Za minulý doby, když tam byla ODS, tak to bylo tragický, to fakt jsme byli jako na černý listině“.

Další spolupráce probíhá na úrovni Magistrátu HLMP. „*S magistrátem dobrý, paní radní Plamínková skvělá, prostě se snaží, i ten celej odbor ochrany prostředí je dobrý, jo, já s tím nemám problém. Trošku mě jako zarazí, když vždycky vidím ty tuny papírů, co tam prostě jako musíme dovalit, jo? Ale, tak prostě, to holt už asi je taková doba. Ale jo, máme dobrou zkušenost*“. U této odpovědi pan ředitel zmínil administrativní náročnost, v čemž se shodl s ostatními zpovídanými představiteli NO.

6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

Dále jsem se zeptal: Jak spolupracujete s veřejností. Ale tím nemyslím jenom lidi, kteří sem přijdou, ale ostatní neziskovky, partnerské organizace atd. A pan ředitel odpověděl: „*první spolupráce je tady na Toulcově dvoře, kde vlastně Toulcův dvůr tvoří takové – konsorcium čtyř organizací, takže my jsme jedna z nich. Podílíme se na tom, aby to tady dobře fungovalo, protože ten objekt je magistrátu, my se musíme nějakým způsobem k tomu magistrátu stavět. Ale na druhou stranu jsme nezávislý, jsme prostě neziskovky. Druhá věc je potom, jak jsem říkal, to je ta Pavučina, který jsme teda i zakládajícím členem, tam je to samozřejmě mnohem jednodušší, protože to vzniklo ze spoda a je to od nás ta iniciativa*“.

Tady jsme se plynule dostali k široké veřejnosti, ke školám a ostatním vzdělávacím institucím. Na otázku spolupráce s veřejností se mi dostalo této odpovědi: „*Školy, tak to je jednoznačný, to je taková alfa omega. Ale potom, jak jsem říkal, máme rodinný centrum, takže maminky s dětma – to je jedna věc. A druhá věc jsou potom ty akce pro veřejnost, který děláme, v podstatě minimálně jedna proběhne za týden. A potom jsou takový velký akce – pět, šest akcí za rok větších, třeba některý jsou víkendový*“.

Umíte si představit, že by spolupráce byla v něčem lepší? „*To by asi potom záleželo jedině na našem PR*“.

7. Kolik projektů vaše NO na území ČR zajišťuje?

Na tuto otázku pan ředitel odpověděl: „*to vám neřeknu přesně, bylo by dobrý si to stáhnout z webu*“, viz. výroční zpráva⁵¹ (Botič, © 2016).

8. Kolik zaměstnanců a dobrovolníků má?

U této otázky pan ředitel počty jen odhadnul a opět mě odkázal na výroční zprávu: „*Zaměstnanců máme deset, 10 lidí, úvazky máme tak 8 bych řek, protože máme dvě na 0,75, jednoho na půl, no, takže tak asi. A kolik těch dohod? To vám ukážu*“.

⁵¹ Botič o.p.s. [Http://www.toulcuvdvur.cz](http://www.toulcuvdvur.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: [//www.toulcuvdvur.cz/download/33245](http://www.toulcuvdvur.cz/download/33245)

Pan ředitel nevěděl přesně, ale DPČ a DPP odhadl na stovky za rok: „*Takže stovky, no. Jsou tam samozřejmě maminky, který jsou na rodičovský dovolený a pracujou tady v tom našem rodinným centru jako lektorky, pak jsou tam všichni, který nám chodí pomáhat na akcích pro veřejnost*”.

Další podotázkou byli dobrovolníci ve smyslu Zákona o dobrovolnictví: „*My jsme navázaný na Fórum dárců, takže když potom mámě nějakou akci, tak je oslovíme, pošleme jim žádost a oni nám většinou vyhoví, přijdou sem lidi*“.

9. Kolik klientů využívá projekty vaší NO?

U této otázky si pan ředitel vzal do ruky výroční zprávu a citoval: „*V roce 2015 obsahovala naše nabídka 7 programů pro mateřské školy a 31 programů pro základní a střední školy. Vznikl nový program pro 1. stupeň ZŠ s názvem Stromy a lidé a s využitím metodiky RUR a konzultací s Janem Činčerou byl vytvořen program Včela v síti života. Každoročně nabízíme školám 4 sváteční programy (vánoční a velikonoční, Den stromů a Den Země). V roce 2015 jsme realizovali celkem 664 EVP, kterých se zúčastnilo 12 436 dětí. Programy byly realizovány z 22,6% pro mateřské školy, ze 75% pro základní školy a z 2,4% pro SŠ*”.⁵²(Botič, © 2016). Pak jsem byl znovu odkázán na výroční zprávu pro případné doplnění statistických údajů.

10. Jaké jsou vaše zdroje financování – granty/jiné zdroje?

Odpověď na tuto otázku pan ředitel rozvinul: „*My jsme nezisková organizace, my jsme OPS. Takže si peníze sháníme sami. A sháníme peníze, kde se dá. S tím, že mezi zapsaným spolkem a magistrátem je smlouva podepsaná na 50 let, že tady můžeme jako být a tu enviromentální výchovu dělat. A každý rok nám odbor ochrany prostředí zatím vždycky dá nějaký peníze, který jsou ale víceméně určený jako na údržbu areálu. To je 2,5 milionu, to je normálně dohledatelný, který sem plynou. O klasickou činnost se staráme jenom my, tu dotovanou jakoby takhle přímo nemáme, že bysme na ni dostávali peníze, takže si musíme na ni vydělat nebo na ni získat grant*“.

Jako poslední věc našeho setkání jsem nechal pana ředitele obodovat 6 otázek z dotazníku. Otázky byly kladeny postupně a následné zhodnoceny na stupnici od 1 – 10 bodů, s tím že 10 bodů = naprostá spokojenost, 1 bod = naprostá nespokojenost.

1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

6

⁵² Botič o.p.s. [Http://www.toulcuvdvur.cz](http://www.toulcuvdvur.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.toulcuvdvur.cz/o-nas/organizace/botic-ops>

2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?	8
3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?	8
4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?	2 MŠMT 9 MŽP
5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?	7
6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?	8

3.12.2 Závěr polostrukturovaného rozhovoru

Pan ředitel je se stavem věcí v zásadě spokojen, jediné co mu opravdu vadí, že MŠMT, environmentální výchovu nepodporuje, i když ta je v RVP i ŠVP. Tady se zcela shodnul s ředitelem NO Tereza. Chválí naopak spolupráci s MŽP, ostatními neziskovými organizacemi a s veřejností. Hodnotí velmi kladně dostupnost i rozmanitost grantů.

Pan ředitel je spokojen se stavem, kdy si školy najímají jeho NO, kdy školy chodí na programy do Toulcova dvora. Dále pan ředitel kvituje, že je smlouva o pronájmu Toulcova dvora s Magistrátem HLMP podepsaná na 50 let, což umožňuje dlouhodobé plánování a rozvoj celého areálu a aktivit v něm.

4 Zodpovězení výzkumných otázek

Hlavní výzkumná otázka (HVO) zněla: Jak ředitelé vybraných neziskových a příspěvkových organizací hodnotí pozici neziskových a příspěvkových organizací ve formálním i neformálním vzdělávání?

HVO byla konkretizována na základě dílčích výzkumných otázek (DVO):

DVO 1. Jak vnímáte postavení NO ve vzdělávacím systému v ČR?

Všichni respondenti se shodli, že postavení neziskových a příspěvkových organizací má ve vzdělávacím systému ČR nezastupitelné místo. Stát si jejich organizace najímá, podporuje jejich činnost dotacemi, granty, metodickou spoluprací. Zároveň se ale respondenti shodli na tom, že podpora by měla být transparentní, kontinuální a dlouhodobá a že administrativní zátěž je příliš velká.

DVO 2. Jak vnímáte postavení vaší NO ve vzdělávacím systému v ČR?

U této otázky nastala u všech respondentů shoda, každá organizace se pohybuje v jiném sektoru, ve kterém si našla pevné místo. Všichni respondenti odpověděli, že jsou spokojeni s postavením své společnosti v daném sektoru působení.

DVO 3. Jak vnímáte dostupnost grantů, je grantová politika v ČR přehledná?

Zde respondenti opět vyjádřili převážně shodný názor, že grantová politika je dostatečně přehledná, granty jsou dostupné, jen je potřeba „vejít se“ do již vypsanych grantů a nevymýšlet vlastní projekty. Další shoda nastala v otázce na evropské dotace, kde jsem se dozvěděl, že jejich složitost jejich získání je spíše odrazující než motivující.

DVO 4. Jak vnímáte spolupráci se státními úřady?

U této otázky se pan ředitel Daniš (Tereza o.p.s) pozastavil nad tím, že MŠMT nepodporuje environmentální výchovu, i když ta je součástí ŠVP A RVP. Tady se shodl s ředitelem Hodinou (Botič o.p.s). Naopak si oba chválili spolupráci s MŽP. Ostatní ředitelé jsou se stavem věci spíše spokojeni, podle nich by mohl být rozhodně hůře a stačí jim když nikdo „neškodí“. Spolupráce se podle nich vyvíjí vždy ve vlnách, podle toho kdo na kterém úřadě zrovna sedí.

DVO 5. Jak vnímáte spolupráci s místními úřady?

Spolupráci s místními úřady a samosprávou hodnotí všichni ředitelé kladně. Podle nich je založena převážně na osobních vztazích a na potřebě vzájemné spolupráce.

DVO 6. Jak vnímáte spolupráci s veřejností?

U této otázky vyšlo největší procento spokojenosti. Všichni respondenti se shodli že potřebují veřejnost a ona je. Že lidé chodí do jejich společností dobrovolně, jsou ochotni za akce a aktivity zaplatit, naopak si z akcí a aktivit něco odnesou, což znamená že spolupráce je úspěšná.

Všichni ředitelé po rozhovoru dále obodovali všechny DVO v rozmezí od 1 do 10 bodů, kde 1 bod znamená naprostou nespokojenost a 10 bodů naprostou spokojenost. V posledním sloupci je uveden aritmetický průměr, přepočítaný na procenta.

DVO 1	6	7	6	6	6	62%
DVO 2	6	8	8	9	8	62%
DVO 3	8	9	8	6	8	78%
DVO 4	7	8	4	4	5,5	57%
DVO 5	6	9	6	8	7	78%
DVO 6	9	9	8	8	8	82%

Tabulka č. 1: Hodnocení spokojenosti ředitelů a ředitelek NO ve vztahu k výzkumným otázkám.

U čtvrté otázky pan ředitel ze společnosti Botič o.p.s. odpověď rozdělil: 2 body udělil MŠMT a 9bodů dal MŽP, kde je naprosto nespokojen s podporou Ministerstva školství a tělovýchovy a naopak je velmi spokojen s přístupem Ministerstva životního prostředí. Ty to dvě odpovědi jsem sečetl, podělil dvěma a vyšel mi opět matematický průměr, který je zanesený v tabulce.

- U první DVO vyšel matematický průměr 6,2, vyjádřeno procenty 62% ze 100%.
- U druhé DVO vyšel matematický průměr 6,2 vyjádřeno procenty 62% ze 100%.
- U třetí DVO vyšel matematický průměr 7,8 což značí nadprůměrnou spokojenost, vyjádřeno procenty 78% ze 100%.
- U čtvrté DVO vyšel matematický průměr 5,7 což značí průměrnou spokojenost, vyjádřeno procenty 57% ze 100%. Tato otázka (spolupráce se státními úřady) byla hodnocena nejhůře a zcela jistě je zde prostor ke zlepšení spolupráce a kooperace.
- U páté DVO vyšel matematický průměr 7,2 vyjádřeno procenty 72% ze 100%.
- U šesté DVO vyšel matematický průměr 8,4 což značí velmi nadprůměrnou spokojenost, vyjádřeno procenty 84% ze 100%. Zde se situace z pohledu ředitelů blíží ideálu.

Údaje v tabulce zde uvádím pro doplnění a přehlednost, jak je situace každého jednotlivého respondenta a jeho organizace rozdílná. Z tabulky vyplívá, že oblast spolupráce s veřejností (otázka č. 6) je u všech pěti respondentů srovnatelná, u otázky č. 5 je srovnatelná jen částečně a u ostatních otázek pak srovnat nejde.

5 Závěr

Hlavní výzkumnou otázkou této práce bylo, jak vnímají ředitelé neziskových organizací pozici svých NO ve vzdělávacím systému ČR. Pro výzkum jsem vybral ředitele pěti neziskových organizací. Po prvním kontaktu mailem jsem posléze se všemi řediteli provedl polostrukturovaný rozhovor, při kterém mi odpověděli na všechny otázky, dle osnovy rozhovoru. Vyjádřili svůj názor a odpovědi většinou rozvedli je do podrobností, které se již netýkaly tématu mé diplomové práce, a musel jsem je posléze redukovat. Rozhovory jsem zaznamenal na diktafon, poté přepsal a provedl obsahovou analýzu. Rozhovory trvaly v rozmezí 30 až 45 minut.

Všechny rozhovory proběhly vždy v sídle dané společnosti, u všech rozhovorů byla atmosféra velmi vstřícná, ředitelé byli podle mě rádi, že se někdo tímto tématem zabývá a že mohou sdělit svůj názor.

Z jednotlivých rozhovorů vyplývá, že celý sektor NO a PO je silně provázán, jednotlivé subjekty spolu spolupracují a v podstatě si nekonkurují. Naopak Státní správa, i když je zřizovatelem PO, si NNO najímá na projekty, na které nemá vlastní kapacitu.

Ve vztahu k hlavní výzkumné otázce lze říci následující: po vyhodnocení všech výsledků si myslím, že respondenti jsou s pozicí svých NO a PO ve formálním a neformálním vzdělávání spokojeni, ale zároveň je zde velký prostor ke zlepšení.

Z vedlejších otázek vyplynulo, že granty a dotace, které poskytuje státní správa, jsou dostupné, nicméně legislativa je složitá a nepřehledná. Granty se vypisují na určité projekty a ředitelé jednotlivých organizací se snaží do zadání grantu „vejít“, což se daří. Naopak cesta, kdy se ředitel rozhodne vymyslet projekt a zažádat na něj o grant je velmi složitá, s nejistým výsledkem, takže se používá pouze ve výjimečných případech a příležitostech. Dále z rozhovorů vyplynulo, že dosáhnout na evropské granty je velice obtížné, téměř nedosažitelné. Věnovat jim čas a energii se vyplatí pouze v případě spolupráce s jinými subjekty, nebo v případě že je grant dostatečně vysoký. Paní ředitelka DDM Stodůlky vidí granty rozdílně od ostatních: „granty jsou jen přerozdělování a každé přerozdělování je špatné a je v něm spousta nespravedlností“. Uvítala by místo grantů nízké daňové zatížení, aby si zkrátka lidé mohli koupit co je potřeba.

Dalším zajímavým zjištěním je skutečnost, že spolupráce se státními úřady je jen mírně nadprůměrná a ředitelé jí hodnotí nejméně body ze všech ostatních otázek. Všichni

ředitelé by uvítali, kdyby státní úřady zlepšili komunikaci, byla nastavena jasná struktura a pravidla a kdyby podpora byla dlouhodobá.

Naopak si pochvalují spolupráci s ostatními neziskovými subjekty a s veřejností, kde jsou všichni spokojeni. Veřejnost je zkrátka nejdůležitějším prvkem v tomto sektoru.

Všichni ředitelé se shodli, že se současným personálním, finančním a materiálním zabezpečením fungují jejich organizace téměř na maximální výkon a nemají moc prostoru pro další rozvoj. S dalšími finančními zdroji by si dovedli představit navýšení počtu klientů, počtu zájmových útvarů, i počtu dalších akcí a aktivit. Vnímají však také nebezpečí možnosti ztráty „rodinného“ klimatu v jejich společnostech v případě skokového růstu a žádný takový krok nechystají.

6 Použité zdroje:

1. BERELSON, B., 1954. Content analysis. In G. Lindzey (Ed.), *Handbook of social Psychology*. Vol. I. Cambridge, Mass: Addison-Wesley, pp. 488-522.
2. BOGDAN, Robert. a Sari Knopp BIKLEN, 2007 *Qualitative research for education: an introduction to theories and methods*. 5th ed. Boston, Mass.: Pearson A & B, ISBN 0205482937.
3. BOUKAL, Petr, 2013. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-4487-2.
4. DISMAN, Miroslav, 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, ISBN 80-7184-141-2.
5. FRIČ, Pavel. a kol., 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: výsledky výzkumu NROS a Agnes*. Praha: NROS Agnes, 115 s. ISBN 80-902633-7-2
6. GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
7. GAVORA, Peter, 1996. *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-15-X.
8. HAVLÍČKOVÁ, Daniela a Kamila ŽÁRSKÁ, 2012. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-87449-18-9.
9. HENDRYCH, Dušan, a kol., 2009. *Právní slovník*, 3. vyd. Praha : C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-059-1
10. HYÁNEK, V., PROUZOVÁ, Z., ŠKARABELOVÁ, et al. S., 2007. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-4423-4.
11. CHRÁSKA, M., 2003. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, ISBN 80-244-0765-5.

13. CHRÁSKA, M., JANÁK, V., 1990. *Statistika pro pedagogy*. Olomouc: Pedagogická fakulta UP.
14. JEŘÁBEK, H., 1993: *Úvod do sociologického výzkumu*. Dot. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-662-5.
15. LAVICKÝ, P. a kol., 2014. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, ISBN 978-80-7400-529-9
16. POSPÍŠIL, Miroslav., 2009. *Neziskové organizace a jejich funkce v demokratické společnosti*. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru. ISBN 978-80-904150-3-4.
17. RABUŠICOVÁ, M., 1991. *K sociologii výchovy, vzdělání a školy*. (1. vyd., 123 s.) Brno: rektorát Masarykovy Univerzity.
18. SKALKOVÁ, J. a kol., 1983. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Učebnice pro vysoké školy. Praha (Státní pedagogické nakladatelství).
19. STEJSKAL, J., KUVÍKOVÁ, H. a MAŤÁTKOVÁ, J., 2012. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-973-9.
20. STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Nakladatelství Albert.
21. STUHLÍKOVÁ, H. KOMRSKOVÁ, S., 2013. *Zdaňování neziskových organizací: zejména příspěvkových organizací, krajů, obcí, občanských sdružení, nadací, veřejných vysokých škol, veřejných výzkumných institucí a obecně prospěšných společností*. 9. vyd. Olomouc: ANAG, ISBN 978-80-7263-774-4.
22. ŠVARŤÍČEK, R., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha, Portál. ISBN 978-80-7367-313-0
23. *Strategie celoživotního učení ČR. 2007c*, Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-254-2218-2.
24. TELEC, I., 1998. *Adaptace a transformace nadací*. Právní praxe v podnikání, roč. 7, čís. 6

Internetové zdroje:

25. BALÍKOVÁ, M. *Obsahová analýza*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001586&local_base=ktl
26. Botič o.p.s. [Http://www.toulcuvdvr.cz](http://www.toulcuvdvr.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.toulcuvdvr.cz/o-nas/organizace/botic-ops>
27. Cena Křesadlo. [Www.hest.cz](http://www.hest.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/cs-CZ/co-delame/cena-kresadlo>
28. Centrum generace. [Http://www.centrumgenerace.cz/clanky/o-nas/255/nase-poslani.html](http://www.centrumgenerace.cz/clanky/o-nas/255/nase-poslani.html) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.centrumgenerace.cz>
29. Data a fakta o neziskovém sektoru. [Https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_nezis_kovem_sektoru_1.pdf](https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_nezis_kovem_sektoru_1.pdf) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.vlada.cz
30. Dotace. [Http://www.dotaceonline.cz/Page.aspx?SP=1181](http://www.dotaceonline.cz/Page.aspx?SP=1181) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.dotaceonline.cz
31. Dům dětí a mládeže Vykýř, Jablonec nad Nisou. [Http://www.vikyř.cz/](http://www.vikyř.cz/) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.vikyř.cz/home>
32. Kvalitativní výzkum v pedagogice. [Www.ftvs.cz](http://www.ftvs.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/kvalvyzkpedhendl.pdf>
33. Neformální vzdělávání: [Http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1](http://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1) [online]. [cit. 2017-04-03] Dostupné z: www.msmt.cz
34. Neformální vzdělávání. [Www.mladezvakci.cz](http://www.mladezvakci.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/informace-o-programu/neformalni-vzdelavani/>
35. Neziskový sektor. [Www.czech.cz](http://www.czech.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>
36. Opodstatnění existence neziskových organizací. [Http://www.ucetnikavarna.cz](http://www.ucetnikavarna.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: [http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d31971v39172-neziskovy-sektor-uvod-do-problematiky/?search_query=\\$index=410](http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d31971v39172-neziskovy-sektor-uvod-do-problematiky/?search_query=$index=410)
37. Organizace na Toulcově dvoře. [Www.toulcuvdvr.cz](http://www.toulcuvdvr.cz) [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.toulcuvdvr.cz/o-nas/organizace>

38. Příspěvkové organizace jako konkurent nestátním neziskovým organizacím: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_skarabelova_prispevkove_organizace_pro_web.pdf [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.vlada.cz
39. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/> [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.vlada.cz
40. Reakce Asociace veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR) na zamítnutí zákona o statusu veřejné prospěšnosti. www.avpo.cz [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <https://www.avpo.cz/2013/reakce-asociace-verejne-prospesnych-organizaci-cr-avpo-cr-na-zamitnuti-zakona-o-statusu-verejne-prospesnosti-2/>
41. Role neziskových organizací ve společnosti. www.tretipatro.cz [online]. [cit. 2016-08-11]. Dostupné z: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=29>
42. Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2014. www.vlada.cz [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/program_RVNNO_2015_12_03_priloha_a_
43. Svět neziskovek. <http://news.neziskovky.cz> [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://news.neziskovky.cz/t/2002/769/6-tema-2016/chvala-statistikam/>
44. Strategie celoživotního učení. www.msmt.cz [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>
45. Tereza vzdělávací organizace. <http://www.terezanet.cz/cz/tereza-vzdelavaci-centrum> [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.terezanet.cz
46. TOMAŠČÁKOVÁ, M. *Průvodce novým občanským zákoníkem pro NNO* [online] [annojmk.cz](http://www.annojmk.cz). 2013. Dostupné z WWW: <http://www.annojmk.cz/wpcontent/uploads/2015/03/dopady-nove-legislativy-na-nno-v-praxi.pdf>
47. Výroční zpráva. www.centrumgenerace.cz [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.centrumgenerace.cz/data/clanky/soubory/000136.pdf>
48. Výroční zpráva. <http://www.ddmstodulky.cz> [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.ddmstodulky.cz/index.php/dokumenty>
49. Výroční zpráva. www.vikyr.cz. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/ke-stazeni/vyrocnizpravy>

50. Výroční zpráva. Www.tereza.net [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: http://terezanet.cz/_files/userfiles/vyrocní_zpravy/TEREZA_vyrocní_zprava_2015.pdf
51. Zastřešující organizace v neziskovém sektoru v České republice. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_pospisilova_pro_web.pdf/ [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.vlada.cz
52. Zákony: Sociální družstvo. [Http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/cast-1-hlava-6-dil-3](http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/cast-1-hlava-6-dil-3) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz>
53. Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech), [cit. 2016-06-06]. Dostupné online.
54. Zákon č. 198/2002 Sb o dobrovolnické službě. Www.zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>
55. Zákony pro lidi: Příspěvkové organizace. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz
56. Zákony pro lidi: Občanský zákoník. [Http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89) [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz

7 Seznam použitých zkratek:

AVPO	Asociace veřejně prospěšných organizací
ČSÚ	Český statistický úřad
DDM	dům dětí a mládeže
DPPO	daň z příjmu právnických osob
DVO	dílčí výzkumná otázka
EVP	enviromentální výukový program
HVO	hlavní výzkumná otázka
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NF	nadační fond
NNO	nestátní neziskové organizace
NOZ	nový občanský zákoník
OS	občanské sdružení
OPS	obecně prospěšná společnost
PO	příspěvková organizace
RV NNO	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
SKAV	dobrovolné seskupení pedagogických asociací, programů a občanských sdružení usilující o podporu a ochranu progresivních změn ve vzdělávání a o zprostředkování výměny názorů mezi pedagogickými iniciativami, neziskovým sektorem, státní správou, samosprávou a veřejností
SÚNI	Satelitní účet neziskových institucí
VR	veřejný rejstřík

ZDP	Zákon o dani z příjmů
ZoVR	Zákon o veřejných rejstřících